

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

OBOR PRÁVO

KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

UPLATŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ

Raising claims in insolvency proceedings

Petr Konečný

Praha květen 2013

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 9. května 2013

.....

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval JUDr. Petr Smolík, Ph.D. za odborné vedení a podnětné rady ke zpracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	5
1. K pojmu insolvenční řízení	7
1.1 Obecně k pojmu insolvenční řízení.....	7
1.2 Historický vývoj do 31.12.2007.....	8
2. K insolvenčnímu zákonu	13
2.1 Dispoziční zásada a možnosti věřitelů působit na insolvenční řízení.....	14
3. Uplatňování pohledávek	18
3.1 Druhy uspokojovaných pohledávek.....	18
3.1.1 Druhy pohledávek podle jejich charakteru	18
3.1.2 Druhy pohledávek dle způsobu jejich uplatnění	24
3.2 Příhláška pohledávky	30
3.3 Otázka včasnosti uplatňovaných pohledávek	31
3.4 Náležitosti přihlášky a požadavky na řádné uplatnění pohledávek	35
3.5 Dispozice s přihláškou	38
3.6 Přezkoumání přihlášených pohledávek.....	42
3.7 Sankce za uplatnění nadhodnocené pohledávky a nadhodnoceného zajištění.	45
3.8 Pohledávky vyloučené z uspokojení.....	48
3.9 Zajištěné pohledávky	51
4. Uspokojení pohledávek	54
4.1 Uspokojení pohledávek v rámci konkursu.....	54
4.2 Uspokojení pohledávek v rámci reorganizace a oddlužení.....	56
4.3 Uspokojení zajištěných pohledávek v rámci konkursu.....	59
5. K některým aspektům uplatňování nároků v insolvenčním řízení ve světle navrhované novely InsZ	62
Závěr	67
Seznam použitých zkratk	68
Seznam použitých pramenů a literatury	69
Uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení – Resumé	73
Raising claims in insolvency proceedings – Abstract	75
Klíčová slova – Keywords	77

ÚVOD

V současné době je problematika úpadkového práva v hledáčku zájmu čím dál širší veřejnosti. Tento vývoj je dán celosvětovou nepříliš pozitivní ekonomickou situací a jejími negativními dopady nejen do podnikatelské, ale též do soukromé, resp. spotřebitelské sféry. Výraznější zadlužování standardních spotřebitelů, rozvoj moderních ekonomických nástrojů, ale též pokles hospodářských výsledků, dříve relativně stabilních podnikatelských subjektů, s sebou nese potřebu zvýšené pozornosti a řádného povědomí o právních institutech, které jsou tyto subjekty povinny nebo i jen oprávněny použít a respektovat za účelem ochrany a obrany svých práv i práv třetích osob pro případy, kdy se tyto ocitnou v roli dlužníka či věřitele. Prostředkem pro zajištění daného je pak především příslušná legislativa v takové kvalitě, aby bylo možné dosáhnout maximálního uspokojení pohledávek věřitelů, ale též chránit odpovídajícím způsobem i práva dlužníků. V neposlední řadě je též nutné vytvořit ve společnosti takové právní povědomí o úloze a obsahu úpadkového práva (a jeho institutů), aby se tyto subjekty nestaly jen pasivními přihlížejícími, ale aktivně mohly svým právním jednáním ovlivnit procesy směřující k naplnění jejich zájmů.

S účinností od 1. 1. 2008 je úpadkové právo v České republice regulováno především zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) (dále jen „**InsZ**“), který z pochopitelných důvodů (jež jsou dále v této práci i konkrétně zmíněny), nahradil zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZKV**“), stěžejní to normu „porevolučního“ úpadkového práva¹.

Zda se InsZ stal onou potřebnou kvalitní normou, která zabezpečí práva a povinnosti věřitelů a dlužníků tak, aby byly uspokojeny jejich zájmy a byla chráněna jejich práva, je otázkou více než aktuální. Předmětná norma „pracuje“ v reálném životě zatím zhruba pět let a veřejnost (i odborná) se s ní teprve sžívá. Dané je evidentní především z nedostatku rozsáhlejší odborné literatury, ne příliš velkého množství

¹ Resp. tehdy konkurzního práva. Úpadek byl za účinnosti ZKV řešen pouze dvěma způsoby, a to konkurzem nebo vyrovnáním. Vzhledem k poměru počtu realizovaných konkurzů k vyrovnání a i s ohledem na odlišnou koncepci ZKV a InsZ se proto užívalo spíše pojmu konkurzní právo.

judikatury (jejíž počet však v posledních letech stále roste) a zřejmě nedostatečné osvěty širší laické veřejnosti.²

Ve své diplomové práci se proto pokusím nastínit, v jakém směru InsZ naplnil svá očekávání, poukážu na pozitiva a negativa či nedostatky InsZ či případnou inkonsistenci mezi legislativou a praxí, a to v oblasti, která je pro věřitele (ale ve svém důsledku i pro dlužníky) stěžejní, a to v oblasti uplatňování pohledávek věřitelů v insolvenčním řízení a souvisejících stádiích insolvenčního řízení. V některých konkrétních případech pak považuji (především v obecné části této práce) za vhodné poukázat na změny a posun od ZKV ve zmíněné oblasti. Poslední kapitola bude v rámci tématu práce věnována vládnímu návrhu zákona, kterým se mění InsZ, a který je aktuálně projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR jako sněmovní tisk č. 929, v jehož důsledku je v rámci legislativního procesu projednávána dosud nejrozsáhlejší novela InsZ. V této souvislosti bude také (opět pouze v rámci tématu této práce) uvedeno, v jakém směru navrhovaná úprava změní tu dosavadní.

Práce a její obsah jsem koncipoval vždy od obecného ke konkrétnímu a snažil jsem se nejen o prostý výklad problematiky, ale též o osobní názor a pohled, mimo jiné i za přispění svých případných praktických zkušeností. Text práce je dokončen a zahrnuje právní stav ke dni 9.5.2013.

²Jedná se především o mýty a mylné představy laické veřejnosti týkající se institutu oddlužení, kdy příslušná ustanovení InsZ týkající se oddlužení byla ve sdělovacích prostředcích mnohdy nesprávně interpretována. Mnozí se z tohoto důvodu například domnívají, že oddlužení se vztahuje i na podnikatelské subjekty, apod.

1. K POJMU INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ

Tato kapitola obsahuje obecné vymezení pojmu insolvenčního řízení a dále krátký historický exkurs do oblasti úpadkového práva, na němž lze ilustrovat vývoj legislativy v této sféře, v jehož důsledku došlo ke změně právních principů ovládajících insolvenční řízení a příslušné terminologie.

1.1 Obecně k pojmu insolvenční řízení

Obecně lze insolvenční řízení vymezit jako jakékoliv zvláštní soudní řízení, jehož předmětem je projednání úpadku a jeho řízení. V České republice je pojem insolvenční řízení konkrétně definován v § 2 písm. a) InsZ, který stanoví: „*Pro účely tohoto zákona se rozumí insolvenčním řízením soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkuv úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení*“.^{3,4} Tedy namísto původně dvou oddělených a samostatných řízení, regulovaných dle ZKV a ovládaných různými a rozdílnými principy, zavádí InsZ pojem insolvenční řízení, čímž je jednoznačně vyjádřena jednotnost tohoto řízení a překonán dualismus prezentovaný ZKV.⁵

Insolvenční řízení je zvláštním druhem občanského soudního řízení⁶, přičemž specifikem tohoto řízení je to, že v sobě kombinuje jak prvky řízení nalézacího⁷, tak i řízení vykonávacího⁸. Předpokladem k realizaci insolvenčního řízení není exekuční titul⁹, ale úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka. Podmínky, které jsou nutné, aby toto

³ Pojem úpadek je definován v § 3 odst. 1 InsZ, pojem hrozící úpadek pak v § 3 odst. 4 InsZ.

⁴ Bez zajímavosti není, že nařízení Rady ES č. 1346/2000 Sb. regulující insolvenční řízení v rámci Evropské unie operuje s pojmem „insolvency proceeding“, kdy tento výraz je překládán do českého jazyka jako „úpadkové řízení“.

⁵ Je třeba předeslat, že právní úprava InsZ představuje zcela samostatnou úpravu komplexní, svou povahou ne nepodobnou kodexu a rozhodně se nejedná o novelizaci původního ZKV. Pro vztah komplexní úpravy úpadkového práva ke zvláštním zákonům, které se dotýkají této problematiky, však platí, že tyto zákony musí respektovat zásady, na nichž stojí úprava úpadkového práva, a že v případě rozporu mezi zákonem o úpadku a některým jiným zákonem, je při aplikaci třeba dát přednost zákonu o úpadku, jeho úprava má vždy povahu úpravy zvláštní, mající prioritu. K tomu blíže A/OBECNÁ ČÁST, a) *Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy* v důvodové zprávě k návrhu insolvenčního zákona [online]. [cit. 2013-02-09] Praha: ČAK.. Dostupné z: <http://www.cak.cz/assets/files/557/N_vrh_insolven_n_ho_z_kona_-d_vodov_zpr_va.doc>.

⁶ To dokazují i závěry některých rozhodnutí Nejvyššího soudu, s nimiž se ztotožnil i Nejvyšší správní soud.

⁷ Tedy řízení, které vede k rozhodnutí, jímž soud buď zjišťuje, co je právem anebo právo (ve smyslu právního vztahu a jeho komponent) vytváří.

⁸ Tedy exekuce neboli nuceného výkonu soudního (autoritativního) rozhodnutí.

⁹ Nejde zde o univerzální exekuci.

řízení mohlo proběhnout, se zjišťují již v jeho rámci a pokračuje se pak realizací potřebných opatření.¹⁰ Týká se vždy určitých situací, které vyžadují, aby jim byly přizpůsobeny i hmotněprávní principy i procesní zásady.¹¹

Insolvenční řízení je, jako každé soudní řízení, ovládáno, do InsZ zcela nově inkorporovanými, právními zásadami. Jedná se především o zásadu a) rychlosti, hospodárnosti a co nejvyššího uspokojení věřitelů¹², b) rovnosti¹³, c) ochrany práv nabytých v dobré víře¹⁴ a d) nemožnosti uspokojení se v insolvenčním řízení jiným způsobem než umožňuje zákon¹⁵. Insolvenčním zákonem se však prolínají i některé další zásady, jako zásada dispoziční¹⁶, zásada poměrného uspokojení, atd. Tyto základní i další zásady jsou však prolomeny některými výjimkami, např. určité skupiny věřitelů mají zvýhodněné postavení podle druhu pohledávek.¹⁷

Cílem insolvenčního řízení je pak dosáhnout majetkového uspořádání mezi větším počtem subjektů, které by krizovou situaci překonalo (sanační řešení) anebo z ní vyvodilo nezbytné důsledky (likvidační řešení). Insolvenční řízení nemá povahu kontradiktorního řešení sporu o právo mezi stranami, ale jde o uspořádání majetkových poměrů většího množství subjektů.¹⁸

1.2 Historický vývoj do 31.12.2007

¹⁰ Za tato potřebná opatření lze považovat především opatření dle § 4 odst. 1 a 2 InsZ konkurz, reorganizaci, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku, které InsZ stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů a příslušná rozhodnutí o nich. Potřebnými opatřeními však jsou též např. rozhodnutí o návrhu na moratorium a jeho vyhlášení dle § 117 a § 118 InsZ, odmítnutí insolvenčního návrhu, zastavení insolvenčního řízení pro nedostatek neodstranitelné podmínky řízení, zamítnutí insolvenčního návrhu a zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku dlužníka, vše dle § 142 InsZ, atd.

¹¹ WINTEROVÁ, A.: *Civilní právo procesní, Vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde Praha akciová společnost, 2011. s. 40.

¹² Ust. § 5 písm. a) InsZ stanoví, že: „insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů“.

¹³ Ust. § 5 písm. b) InsZ stanoví, že: „věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti“.

¹⁴ Ust. § 5 písm. c) InsZ stanoví, že: „nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce“.

¹⁵ Ust. § 5 písm. d) InsZ stanoví, že: „věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon“.

¹⁶ K té dále v kapitole 2 této práce.

¹⁷ Např. zajištění věřitelé (k tomu dále v kapitole 3.8 této práce).

¹⁸ WINTEROVÁ, A.: *Civilní právo procesní, Vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde Praha akciová společnost, 2011. s. 592

Právní úprava úpadku a jeho řešení konkurzem a vyrovnáním má u nás dlouhodobou tradici. Nezačíná až v období první republiky, ale již v období rakouského osvícenectví josefinským konkurzním řádem z roku 1781, přes konkurzní řád z roku 1868 (č. 1/1869 ř.z.), přes nařízení z roku 1914 (č. 337/1914 ř.z.) a přes řády konkurzní, vyrovnací a odpůřčí z roku 1931 (zákon č. 64/1931 Sb.).¹⁹

Zmiňovaný zákon č. 64/1931 Sb. představoval ve své době velice moderní a pokrokovou normu²⁰, která však na dlouhou dobu představovala poslední celistvou právní úpravu úpadkového práva v našich zemích. Slibný vývoj legislativy byl totiž násilně přerušen v roce 1951 tím, že občanský soudní řád (zákon č. 142/1950 Sb.) zrušil zmiňovaný zákon z roku 1931, aniž by jej nahradil jinou odpovídající úpravou.²¹ Důvodem pro daný postup byla především skutečnost, že socialistické direktivní hospodářské plánování s instituty konkurzu či vyrovnání vůbec nepočítalo a ani je nepotřebovalo.²²

Po téměř čtyřicetileté přestávce došlo k „reinkarnaci“ úpadkového práva v teh. Československé republice, a to zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který nabyl účinnosti dne 1.10.1991. Pojetí ZKV bylo značně inspirováno zmíněným prvorepublikovým zákonem č. 64/1931 Sb., avšak vzhledem k přerušení kontinuálního vývoje a i zásadní změně ekonomiky zde při jeho tvorbě i následné aplikaci zcela absentovala možnost navázat na praktické aplikační zkušenosti, ani na řešení opírající se o výsledky právní nauky.

Patnáct let aplikace ZKV postupně odhalilo, že tato norma byla vytvořena spíše „horkou jehlou“ a je poplatná právně značně hektické a chaotické době, v níž byla přijata. Ačkoli se zákonodárci snažili postupně reflektovat hospodářský vývoj a nárůst krizových situací jednotlivými novelizacemi ZKV²³, nedosáhly zamýšleného cíle, neboť

¹⁹ HOLEČEK, J. *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva*. Praha: Linde, 2009, s. 26. K témuž též A/OBECNÁ ČÁST, a) *Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy* v důvodové zprávě k návrhu insolvenčního zákona [online]. [cit. 2013-02-09] Praha: ČAK.. Dostupné z: <http://www.cak.cz/assets/files/557/N_vrh_insolven_n_ho_z_kona_-d_vodov__zpr_va.doc>.

²⁰ Což ostatně dokazuje i skutečnost, že z této normy čerpali i tvůrci ZKV.

²¹ Insolvenční řízení pak bylo od roku 1951 v občanském soudním řádu upraveno velice kuse v podobě tzv. exekuční likvidace a později tzv. likvidace majetku. V praxi však s ohledem na směr, jímž se naše hospodářství ubíralo, nebyly tyto instituty vůbec užívány.

²² K tomu blíže též ZOULÍK, F.: Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4, s. 153-160.

²³ Celkem jich bylo 23 včetně nálezů Ústavního soudu.

tyto novelizace řešily pouze okrajové a dílčí otázky a nikterak nezasáhly stěžejní bod celé úpravy, tedy její koncepční řešení.²⁴

Novelizace, resp. úplná rektifikace konkurzního práva, obsažená beze zbytku v ZKV, byla po dlouhou dobu neuralgickým bodem českého legislativního procesu.²⁵ Narůstal tlak ze strany odborné veřejnosti, mezinárodních finančních institucí, ale i laické veřejnosti (především konkursních věřitelů), na provedení změn tehdejší právní úpravy. Taktéž snaha o koordinaci úpadkových řízení v souvislosti s evropskou integrací²⁶ s sebou nesla požadavky na realizaci hlubších zásahů, které by nejen reflektovaly vývoj a změny hospodářské situace, ale i právní úpravy úpadkového práva ostatních států Evropské unie, které pružně reagovaly na nové tendence insolvenčního práva v druhé polovině 20. století.

Kritiku výše uvedených subjektů sklídila česká právní hned v několika směrech. Na prvním místě byla napadána především délka trvání konkurzních řízení a jejich celkově nízká výtěžnost pro věřitele.²⁷ Uveřejněná statistika Ministerstva spravedlnosti ČR odhalila, že průměrná délka konkursního řízení se vyšplhala na 5,5 roku, podle studií Světové banky činila daná doba až 9,2 let. Česká republika se tak vyšplhala v tomto ohledu na první místo mezi ostatními evropskými státy.²⁸ Příčiny této neradostné situace lze hledat nejen v absenci limitů některých procesních lhůt²⁹, ale též v zakotvení určitých právních nástrojů, které ve svém důsledku znamenaly pouze neúměrné prodlužování konkursních řízení bez výraznějšího vnějšího efektu. Jednalo se

²⁴ Taktéž skutečnost, že i další předpisy (v počtu kolem 80) reagovaly na souvislosti jejich úpravy s konkursem a vyrovnáním, zavinila, že právní úprava úpadkového práva se stala zcela nepřehlednou, což působilo značné potíže při její aplikaci.

²⁵ HOLEČEK, J. *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva*. Praha: Linde, 2009, s. 24.

²⁶ V oblasti úpadkového práva vyjádřená nařízením Rady (ES) č.1346/2000 ze dne 29.května 2000, o úpadkovém řízení.

²⁷ DEUTSCH, E. Nový zákon bere insolvenční jako součást ekonomického života... *Poradna Konkursních novin. Konkursní noviny* [online]. [cit. 2013-04-21] Praha: COOPER PRESS, s.r.o., č. 10, vydáno 15.5.2008. Dostupné z <<http://www.konkursni-noviny.cz/clanek.html?ida=1881>>.

²⁸ Blíže k tomu HOLEČEK, J. *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva*. Praha: Linde, 2009, s. 24,25 a 29. A dále A/OBECNÁ ČÁST, a) *Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy* v důvodové zprávě k návrhu insolvenčního zákona [online]. [cit. 2013-02-09] Praha: ČAK.. Dostupné z: <http://www.cak.cz/assets/files/557/N_vrh_insolven_n_ho_z_kona_-d_vodov_zpr_va.doc>.

²⁹ Většina procesních lhůt byla pouze pořádkových.

zde především o velice „atraktivní“ a hojně využívaný šikanózní institut popírání pohledávek věřitelem podle §§ 23 a 24 ZKV.

Nedůvěru ze strany veřejnosti si konkursní řízení vysloužilo především svou netransparentností, neboť se z velké části odehrávalo výlučně v režii konkursního soudu a správce, s minimální ingerencí věřitelských orgánů a věřitelů vůbec.³⁰ Silné postavení a někdy i propojení tandemu soudce – správce konkurzní podstaty někdy evokovalo označování této „spolupráce“ jako mafiánské. Hovořilo se především o ovlivňování soudců ze strany správců a četných nekalých transakcích mezi těmito subjekty. Ačkoli nebyl ve spojení se zmíněnými praktikami žádný z konkurzních soudů pravomocně odsouzen, postrádala právní úprava určitý punc férovosti.³¹

Kritiku si vysloužila dále velice slabá role věřitelů, kteří se stali spíše pasivními přihlížiteli a nikoli aktivními složkami celého insolvenčního procesu. Taktéž motivace dlužníka řešit svou negativní ekonomickou situaci odpovědně, zavčas a samostatně řešit byla v důsledku právní úpravy takřka mizivá.³²

Konstrukce ZKV rovněž naprosto nereflektovala na změnu v profilu dlužníka, kdy v druhé polovině 20. století došlo k odklonu od původního pojetí úpadce. ZKV vycházel z předpokladu, že typickým úpadcem je malý podnikatel (obchodník, živnostník) s omezeným počtem věřitelů, kteří se většinou konkursního řízení přímo účastní a jejich optimálního uspokojení bylo možné dosáhnout zpeněžením úpadcova majetku „kus po kuse“ a to nejlépe dražbou. V době účinnosti ZKV však již právní úpravy ostatních států zohlednili skutečnost, že typického dlužníka naopak představuje střední podnikatel či velké obchodní společnosti (holdingy, velké tovární komplexy a funkční celky)³³. S rostoucím počtem splátkových obchodů a výraznějšího zadlužování

³⁰ ŠIMKOVÁ, R. Konkurs a vyrovnání – Blýská se na lepší časy?. se na lepší časy?. *EPRAVO.CZ* [online] [cit. 2013-04-21]. Vydáno 11.10.2004. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/konkurz-a-vyrovnani-blyska%20se-na-lepsi-casy-28508.html?mail>>.

³¹ Je známo, že k postihu určitých soudců došlo pouze na úrovni profesních organizací a spíše pro neúměrné protahování jednotlivých konkurzních řízení (kárná řízení v této oblasti byla realizována např. u některých soudců Krajského soudu v Hradci Králové).

³² HOLEŠÍNSKÝ, P. aj. Nové insolvenční právo v České republice (I. část). *Právní rádce*. 2007, č. 11, s.II.

³³ Takoví dlužníci mají většinou několik stovek či tisíců věřitelů, proto bylo nutné vytvořit fungující a dostatečnými pravomocemi nadané věřitelské orgány.

obyvatel začali velkou skupinu dlužníků představovat též standardní spotřebitelé³⁴, řešení, jejichž úpadku podle úpravy ZKV bylo velice problematické.³⁵

V neposlední řadě se ZKV stal terčem kritiky pro převahu likvidační formy, když přitom ve světových právních řádech byl již dávno preferován směr sanační, který stavěl na hledání jiného způsobu uspokojení věřitelů, zejména v pokračování provozu podniku dlužníka za současného přijetí vhodných restrukturalizačních opatření.³⁶ Vyrovnání, které mnohdy bývalo označováno za projev sanačního principu v ZKV, se v nových ekonomických podmínkách naprosto neosvědčovalo.³⁷ Nedostatečná diferenciacie mezi konkurzem a vyrovnáním a i absence jiných způsobů řešení úpadku a zvláštního přístupu k některým situacím³⁸ vedla mimo jiné i k tomu, že nebyla zaručena ochrana poctivých dlužníků, kteří si úpadek sami nepřivodili, naopak k řešení úpadku přistoupili včas a náležitě, aby svým věřitelům poskytli šanci dosáhnout vyšší míry uspokojení jejich pohledávek.

Z výše uvedeného vyplývá, že česká právní úprava si skutečně ne neprávem zasloužila označení nejhorší právní úpravy v celé Evropě vůbec, jakkoli se nejzávažnější stížnost týkala především neúměrné doby trvání konkurzního řízení.³⁹

³⁴ Obecně se pro úpadky této skupiny subjektů vžil pojem „spotřebitelské úpadky“.

³⁵ Možnosti uspokojení pohledávek věřitelů u těchto subjektů bylo omezené. Taktéž dlouhodobá a neúměrná zatíženost neuhrazenými pohledávkami po skončení konkursu začala představovat značný sociální problém.

³⁶ Tyto vývojové tendence se poprvé objevily v zákoně zvaném BankruptcyLaw, vydaném v roce 1978 v USA, který se stal vzor pro ostatní právní úpravy. V rámci Evropské unie z něj vychází i nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení.

³⁷ To ostatně vyplývá z poměru počtu nápadů konkurzů (ročně 4-5 tisíc) k počtu nápadů vyrovnání (ročně jen několik desítek).

³⁸ Např. v případě úpadku bank, finančních institucí, ale i v případech spotřebitelských úpadků.

³⁹ SCHELLEOVÁ, I. Evropská právní úprava insolvenčního práva a její vliv na právní úpravu insolvenčního řízení v České republice. In *Sbírka prací na téma nové insolvenční právo*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2006, s. 30. a SCHELLEOVÁ, I. *Evropské insolvenční právo*. Obchodní právo, 2008, č. 6, s. 8-17.

2. K INSOLVENČNÍMU ZÁKONU

Tlak odborné i laické veřejnosti způsobil, že již v prvních letech 21. století začaly diskuse o nahrazení ZKV jinou komplexnější normou reflektující na aktuální situaci, ale i na vývoj hospodářského trhu. Předmětné diskuse a intenzivní práce mnohých odborníků⁴⁰ vyústili dne 30.3.2006 k přijetí zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který vstoupil v účinnost dnem 1.1.2008. Prodlení téměř dvou měsíců s uvedením InsZ v život a praxi bylo způsobeno technickými překážkami, neboť pro zajištění řádného fungování klíčového institutu InsZ, tedy insolvenčního rejstříku, bylo zapotřebí delšího časového úseku.⁴¹ Spolu s InsZ byly samozřejmě přijaty i neméně důležité související normy, jako např. zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích a další prováděcí předpisy, které samozřejmě sledovaly účinnost InsZ, tedy datum 1.1.2008.

Ve zkratce lze základní zásady, na nichž byl vytvořen nový InsZ, a nova, která InsZ přináší shrnout tak, že InsZ představuje novou komplexní úpravu, obdobnou úpravě obsažené v kodexech. Místo řízení konkursního a řízení vyrovnacího jako dvou samostatných řízení, ovládaných různými principy, je zavedena úprava jednotného insolvenčního řízení a mezi způsoby řešení úpadku se zařazuje tzv. reorganizace a oddlužení. A dále dlužníkovi, který spolupracuje na překonání hrozícího úpadku se svými věřiteli, je dán prostor pro překonání krizového stavu mimo insolvenční řízení a to v rámci tzv. předběžného moratoria. InsZ dále upouští od formálních pořádkových lhůt, preferuje diferenciovaný přístup v různých situacích a odstraňuje některé instituty, které umožňovaly protahování řízení.⁴² V neposlední řadě byl jako novinka vytvořen již zmiňovaný institut insolvenčního rejstříku.

Ke koncepci InsZ krátce uvádím, že je rozdělen do tří částí (obecná část, způsoby řešení úpadku a společná ustanovení) a jeho poslední novelizace byla provedena zákonem č. 399/2012 Sb. účinného dne 1.1.2013. K navrhované novele dále v kapitole 5 této práce.

⁴⁰ Jmenujme např. prof. JUDr. Františka Zoulíka, CSc., JUDr. Františka Krčmáře či JUDr. Bohumila Havla, PhD.

⁴¹ Projekt insolvenčního rejstříku byl pilotním projektem elektronizace justice a bylo též zapotřebí, aby se s fungováním tohoto rejstříku do detailů seznámili i příslušní soudci a pracovníci soudů, kteří s tímto systémem začali pracovat především.

⁴² Již zmíněné popírání pohledávek věřiteli.

Zda splnil svůj účel a očekávání, tedy být normou, která v maximální možné míře odpovídá evropským i celosvětovým standardům a reflektuje na vyvíjející se ekonomiku a konkrétní situace vzniklé a související s úpadkem podnikatelských i nepodnikatelských subjektů si nelze ještě v současné době s jistotou předjímat, neboť InsZ je aplikován v praxi pouhých více než pět let. Přesto se již nyní objevily první statické údaje Ministerstva spravedlnosti ČR, které dokazují, že InsZ ve znatelné míře odstraňuje problémy ZKV. Na důkaz tohoto lze konstatovat, že průměrná délka skončených insolvenčních řízení, v rámci sledovaného období 2008 – 2012 (21451 skončených insolvenčních řízení⁴³), činila pouhých 84 dnů⁴⁴. Pro relevantní srovnání ZKV a InsZ (v rámci trvání řízení) je spíše vhodné zmínit jiný statistický ukazatel, který prostřednictvím reportů Doing bussines přináší Světová banka, podle něhož se délka trvání insolvenčního řízení k roku 2012, tj. dle úpravy InsZ vyjadřuje koeficientem 3,2 let (nejdéle trvající insolvenční řízení), kdežto v rámci úpravy ZKV byla k roku 2006 vyjadřována koeficientem 9,2 let a tudíž se zkrátila takřka trojnásobně.⁴⁵

2.1 Dispoziční zásada a možnosti věřitelů působit na insolvenční řízení

Insolvenční řízení, tak jak je vymezeno v podkapitole 1.1, je zvláštním druhem a tedy i součástí občanského soudního řízení. Jako součást civilního procesu je insolvenční řízení ovlivňováno a určováno stejnými zásadami, které působí na jeho zahájení, průběh a ukončení. Jednou z hlavních zásad prostupující celým civilním

⁴³ Dle A/OBECNÁ ČÁST, bod 3.1. Analýza statistických ukazatelů, v důvodové zprávě k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění InsZ, který je projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR jako sněmovní tisk č. 929. [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146742>> je uvedeno, že: „Z tohoto počtu došlo v 5 089 případech k zamítnutí insolvenčního návrhu, v 4 801 případech bylo řízení zastaveno, v 8 926 případech byl insolvenční návrh odmítnut. I 486 případů bylo řešeno konkursem, v 361 případech byl úpadek řešen oddlužením a ve čtyřech řízeních se úpadek dlužníka řešil reorganizací. Porovnáme-li orientačně tato data s daty o počtu zahájených insolvenčních řízeních z insolvenčního rejstříku, zjistíme, že do konce sledovaného období, bylo ukončeno 30 % (21 451) z dosud zahájených insolvenčních řízení (71 038). Z celkového počtu dosud zahájených insolvenčních řízení lze pro lepší orientaci odečíst ta řízení, ve kterých bylo schváleno oddlužení (celkem 22 970 řízení). Zbývající množinu tvoří probíhající řízení ale i ta řízení, která sice již skončila, ale dosud nedošlo k vyplnění statistického listu anebo prodlení nastalo v průběhu předávání informací.“

⁴⁴ K tomu více A/OBECNÁ ČÁST, bod 3.1.1. Délka insolvenčního řízení obecně, v důvodové zprávě k vládní návrh zákona, kterým se mění InsZ, který je projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR jako sněmovní tisk č. 929. [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146742>>.

⁴⁵ K tomu dále také srov. A/OBECNÁ ČÁST, bod 1.3. Popis existujícího právního stavu v dané oblasti, v důvodové zprávě k vládní návrh zákona, kterým se mění InsZ, který je projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR jako sněmovní tisk č. 929. [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146742>>.

procesem a implicitně i insolvenčním řízením je zásada dispoziční, když i insolvenční řízení je řízením návrhovým a věřitelé působí do značné míry na jeho zahájení, průběh a skončení.

Insolvenční řízení je nutno chápat jako jeden z nástrojů, které má věřitel vůči dlužníkovi odmítajícímu dobrovolné splnění svého závazku k dispozici. V řadě případů již nelze postupovat klasickým soudním vymáháním pohledávky a věřitel může přistoupit a domáhat se uspokojení své pohledávky podáním insolvenčního návrhu a v této souvislosti jejím přihlášením do insolvenčního řízení (k tomu blíže v podkapitole 3.5 této práce).

Rád bych v těchto odstavcích obecně popsal, jaké nástroje v rámci insolventního řízení svědčí věřiteli k účelnému uplatnění jeho pohledávek, resp. jak může věřitel v insolvenčním řízení efektivně působit na co nejvyšší a nejrychlejší uspokojení svých pohledávek. Některou problematikou, která zde bude systematicky nastíněna, se budou konkrétněji zabývat následující kapitoly a podkapitoly.

Nejvýraznějším projevem dispoziční zásady v insolvenčním řízení je zcela jistě jeho samotné zahájení, resp. podání insolvenčního návrhu. Dle § 97 InsZ lze insolvenční řízení zahájit jen na návrh, tudíž je v plné dispozici oprávněných osob, tj. dlužníka a (pro účely této práce) především jeho věřitele. Zabývat se podrobněji okruhem problémů insolvenčního návrhu však není předmětem této práce, proto jsem se omezil jen na strohé konstatování.

Z nejobecnějšího pohledu postaveného nad jednotlivé fáze řízení lze říci, že věřitelé by měli v rámci své dispozice k celému insolventnímu řízení přistupovat proaktivně a do probíhajícího procesu se zapojit v co největší míře. To vše z toho důvodu, že InsZ obsahuje některá specifika, lhůty a v souvislosti s jejich nesplněním či marným uplynutím také sankce, které v konečném důsledku rozhodnou, zda budou pohledávky věřitelů v insolvenčním řízení uspokojeny. V tomto ohledu je velmi přínosnou změnou, a pro věřitele nyní již prakticky nepostradatelným pomocníkem, zřízený insolvenční rejstřík upravený v části III. § 419 a násl. InsZ, který představuje jednu z významných změn oproti ZKV. Umožňuje věřiteli, aby se dověděl o podaném insolvenčním návrhu na svého věřitele a včas učinil potřebné kroky. Především pak s ohledem na charakter pohledávky a způsob jejího uplatnění musí zejména věřitelé

přihlašovaných pohledávek dbát na její řádné a včasné uplatnění. Je nutné mít na paměti, že pohledávka musí být v souladu s §§ 178 a 179 InsZ přihlášena pravdivě, tj. ve své skutečné výši a z pohledu zajištění ve svém skutečném pořadí.⁴⁶

Velmi znatelně se možnost věřitelů působit na průběh insolvenčního řízení posiluje u věřitelů zajištěných. Tito disponují v souvislosti s předmětem zajištění velmi rozsáhlými oprávněními. V tomto ohledu mohou například dávat insolvenčnímu správci pokyny dle ust § 230 a 293 InsZ. K vybraným zvláštnostem zajištěných věřitelů, resp. jim příslušejícím pohledávkám blíže v podkapitole 3.9 níže.

Věřitelé typicky ovlivňují průběh insolvenčního řízení prostřednictvím věřitelských orgánů. Skrze schůzi věřitelů, řádný a prozatímní věřitelský výbor a zástupce věřitelů tak věřitel získává oprávnění působit na ostatní subjekty insolvenčního řízení a tím má také možnost korigovat průběh samotného insolvenčního řízení. Jejich působnosti v insolvenčním řízení a vztahy mezi nimi je věnován především díl 4. části I. Hlavy II. InsZ. Věřitelské orgány řadíme mezi procesní subjekty insolvenčního řízení, které lze dle mého názoru v první řadě považovat za určitý nástroj věřitelů. Prostřednictvím věřitelských orgánů poté dochází zejména k uplatňování kolektivních práv věřitelů. Věřitelé svou účastí ve věřitelských orgánech totiž dle InsZ reprezentují zájem společný, nikoliv pouze vlastní. Nezanedbatelnou funkcí věřitelských orgánů je rovněž možnost ovlivňovat průběh insolvenčního řízení prostřednictvím spolupráce s insolvenčním správcem a insolvenčním soudem. Nelze bezezbytku tvrdit, že věřitelské orgány s ostatními subjekty insolvenčního řízení pouze spolupracují. Věřitelské orgány především tvoří významnou „páku“ sloužící věřitelům k možnosti aktivního zasahování do průběhu insolvenčního řízení. Jejich úloha je však velmi široká a není účelem této práce se jí podrobněji zabývat.

Jednotliví věřitelé a insolvenční správce se v průběhu jednotlivých fází insolvenčního řízení dostávají do různého vzájemného vztahu, z kterého do jisté míry vystupují zajištění věřitelé, kteří mají specifické postavení i v rámci uspokojení

⁴⁶ Cílem těchto ustanovení InsZ je vyvarovat se neopodstatněným nárokům a manipulacím s přihláškami pohledávek, čehož zákonodárce dosahuje prostřednictvím sankcí v nich obsažených. Dále se konkrétněji problematikou uplatnění, respektive přihlašování pohledávek blíže věnuji především v kapitole 3.7 této práce.

pohledávek, což bude konkretizováno v podkapitole 4 a k ní příslušející specifické podkapitole 4.3.

3. UPLATŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK

Uplatnění pohledávky je výrazem dispoziční zásady ovládající insolvenční řízení, jímž věřitel uplatňuje své právo za dlužníkem a zapojuje se aktivně do insolvenčního řízení. Aby tedy věřitel získal status účastníka insolvenčního řízení a jeho pohledávku bylo možné uspokojit, je nezbytné, aby došlo k řádnému uplatnění jeho pohledávky v insolvenčním řízení. Typová a druhová různorodost pohledávek podle InsZ s sebou přináší i rozličné požadavky na způsob či formu uplatňování těchto pohledávek v insolvenčním řízení. V následující kapitole přiblížím nejen základní rozdělení pohledávek podle jejich druhů, ale též proces uplatnění pohledávky ze strany věřitele a požadavky kladené na jeho aktivitu až po moment, kdy je již zcela zřejmé, že uplatněná pohledávka věřitele bude uspokojena či nikoli.

3.1 *Druhy uspokojovaných pohledávek*

Tato podkapitola je věnována přehledu jednotlivých druhů pohledávek, s nimiž InsZ operuje. Dvě základní kriteria, podle nichž lze dělit různé druhy pohledávek, s nimiž InsZ počítá, je způsob jejich uplatnění a jejich charakter.

3.1.1 Druhy pohledávek podle jejich charakteru

Charakter pohledávky udává, s jakými právy a povinnostmi může věřitel v rámci insolvenčního řízení počítat a zda pohledávku určitých vlastností může v rámci insolvenčního řízení uplatnit. Níže uvedené rozdělení je provedeno podle hospodářského významu každé jednotlivé diferenciaci.

(a) pohledávky zajištěné a nezajištěné

Věřitelé disponující pohledávkou zajištěnou způsobem stanoveným InsZ jsou tzv. zajištění věřitelé. Do této skupiny věřitelů spadají dle § 2 písm. g) InsZ ti, jejichž pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem (jak je upraveno v § 175 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění), omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva (jak je upraveno v § 553 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění), postoupením pohledávky (jak je upraveno v § 554 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění) k zajištění, nebo obdobným právem podle

zahraniční právní úpravy. Jedná se o výčet vyčerpávající a na pohledávky nezajištěné některým z uvedených způsobů se hledí jako na nezajištěné, tj. pohledávky zajištěné např. smluvní pokutou, ručením atd.

Lze konstatovat, že definice zajištěných věřitelů obsahově navazuje, nikoliv koresponduje, s definicí tzv. oddělených věřitelů dle ZKV. Základní rozdíl mezi oběma definicemi spočívá v tom, že InsZ nově rozšiřuje definici o „*zajištění zřízené obdobným právem podle zahraniční právní úpravy*“. S ohledem na skutečnost, že InsZ tyto prostředky dále neprecizuje a nevymezuje je zřejmé, lze se domnívat, že ve své podstatě by se mohlo jednat o jakýkoli prostředek zajištění závazků týkající se dlužníkovy movitého a nemovitého majetku nebo jiných majetkových práv či hodnot, přičemž tento zajišťovací prostředek má k zajištěné pohledávce akcesorický vztah a současně subsidiární povahu.⁴⁷

Dalším principiálním rozdílem mezi pojmem zajištěný věřitel a oddělený věřitel, vymezený dle ZKV je zúžení pojmu zajištěný věřitel, neboť dle InsZ již pod pojem zajištění věřitelé spadají pouze věřitelé, jejichž pohledávka je zajištěna **majetkem náležícím do majetkové podstaty** a nikoli věřitelé, jejichž pohledávka je zajištěna majetkem ve vlastnictví třetích osob, tak jak to předpokládalo ustanovení § 27 odst. 5 ZKV. Zajištění majetkem třetích osob tak postavení zajištěného věřitele nezakládá a takový věřitel se pro účely insolvenčního řízení považuje za věřitele nezajištěného, který je oprávněn se souběžně uspokojit z výtěžku zpeněžení příslušného zajištění postupem podle § 183 InsZ. Zmíněný majetek totiž nemůže být do majetkové podstaty zahrnut.⁴⁸ To že mají zajištění věřitelé v rámci insolvenčního řízení zcela specifické postavení a jsou na ně též v rámci uplatňování pohledávek kladeny odlišné nároky a požadavky a mají zvláštní práva, bude rozebráno v podkapitole 3.8 této práce.

(b) vykonatelné a nevykonatelné

Existence exekučního titulu není podmínkou pro možnost uplatnění pohledávky v rámci insolvenčního řízení, stejně tak jeho absence. Uplatnit své pohledávky v insolvenčním řízení mohou i věřitelé, jejichž pohledávky již byly uplatněny u soudu či

⁴⁷ HOLEČEK, J. *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva*. Praha: Linde, 2009, s. 37.

⁴⁸ HOLEŠÍNSKÝ, P. aj. *Nové insolvenční právo v České republice (I. část)*. *Právní rádce*. 2007, č. 11, s. VI.

ohledně nichž již bylo zahájeno exekuční řízení. Předmětné vyplývá především z ustanovení § 173 odst. 2 InsZ, dle něhož je nezbytné přihlásit do insolvenčního řízení i pohledávky, které již byly uplatněny u soudu, jakož i pohledávky vykonatelné, které jsou vymáhány výkonem rozhodnutí nebo exekucí. V tomto směru se úprava InsZ od úpravy uvedené v § 14 ZKV nikterak neodlišuje.

Obdobně jako u zajištěných věřitelů je postavení věřitelů vykonatelných pohledávek v určitých směrech výhodnější a některé jejich povinnosti se liší od povinností věřitelů nevykonatelných pohledávek.

Co do povinností lze uvést, že věřitel vykonatelné pohledávky je především povinen dle ustanovení § 174 odst. 4 InsZ v přihlášce uvést skutečnosti, o které vykonatelnost pohledávky opírá. Povinnost dle ustanovení § 174 odst. 4 InsZ⁴⁹ dokládají věřitelé vykonatelných pohledávek rozhodnutím, smírem, či jinou listinou, pro kterou se pohledávka stala vykonatelnou. S ohledem na dikci ustanovení § 177 věta druhá InsZ, které stanoví, že: „*Vykonatelnost pohledávky se prokazuje veřejnou listinou.*“ je evidentní, že pro splnění daného nepostačí prostá kopie příslušného dokumentu, ale je nezbytné tak učinit opisem rozhodnutí příp. ověřenou kopií takového opisu.⁵⁰ Nerespektování této povinnosti stejně jako nerespektování povinnosti dle § 174 odst. 4 InsZ vede k tomu, že na předmětnou pohledávku bude pohlíženo jako na pohledávku nezajištěnou. Pro zajímavost uvádím, že v případě pravomocného a vykonatelného platebního rozkazu doporučuje současná judikatura připojit k tomuto titulu i rozkazní žalobu, neboť jen z ní se ve smyslu § 172 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále jen „o.s.ř.“) podávají skutečnosti, z nichž vyplývá uplatněné a platebním rozkazem posléze přiznané právo.⁵¹

Ve výhodnější situaci se věřitel vykonatelné pohledávky ocitá především v případě, kdy je jeho pohledávka rozporována. Pokud jde totiž o vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu (což není každá vykonatelná pohledávka), není přípustné v rámci insolvenčního řízení komplexně přezkoumávat pravomocná rozhodnutí. Nesprávné právní posouzení věci, o které se

⁴⁹ Tedy uvést důvod vzniku přihlašované pohledávky, kdy důvodem vzniku přihlašované pohledávky se rozumí uvedení skutečností, na nichž se pohledávka zakládá.

⁵⁰ K tomu § 134 o.s.ř.

⁵¹ K tomu usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.4.2010, sp. zn. KSPH 37 INS 4678/2009.

pravomocné rozhodnutí opírá, důvodem popření pohledávky být nemůže. Uplatnit lze pouze takové skutečnosti, které dlužník v řízení předcházejícím vydání pravomocného rozhodnutí neuplatnil a kdy takové rozhodnutí (zejm. z důvodu pasivity dlužníka), bylo vydáno na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu.⁵²

(c) splatné a nesplatné

Ustanovení § 173 odst. 3 InsZ připouští, aby do insolvenčního řízení byla přihlášena i nesplatná pohledávka. Dané souvisí s ustanovením § 250 InsZ řešícím jeden ze základních účinků prohlášení konkurzu, kdy nesplatné pohledávky se stávají splatnými. Zesplatnění pohledávky však není vázáno na přihlášku pohledávky, ale až na okamžik prohlášení konkurzu. V praxi to tedy znamená, že věřitel může přihlásit svou nesplatnou pohledávku a v případě, že bude úpadek řešen konkursem, tato bude považována za splatnou a při rozvrhu bude jako splatná uspokojována.

Oproti ZKV, který ve svém §14 odst. 1 písm. g) výslovně definuje, že zesplatnění se týká pouze pohledávek, které mají být uspokojeny z konkursní podstaty, InsZ toto propojení nevyžaduje. Z logiky věci je však zřejmé, že zesplatnění pohledávek proti dlužníku se bude týkat jen těch pohledávek majících vazbu na insolvenční řízení, které mají být uspokojeny z majetkové podstaty.

Jinak se koncepce §250 InsZ od koncepce uvedené v § 14 odst. 1 písm. g) ZKV neliší. Rozdíl lze najít snad jen v časové a logické souslednosti. Zatímco v insolvenčním řízení podle InsZ je prohlášen až po okamžiku, kdy lze přihlašovat pohledávky⁵³, v případě konkursního řízení podle ZKV dává tento „zelenou“ k přihlašování pohledávek až po zahájení konkursního řízení, tedy v okamžiku, kdy již k zesplatnění přihlašované pohledávky došlo. ZKV proto s termínem nesplatná pohledávka ani neoperuje.

(d) podmíněné a nepodmíněné

Obdobně jako to umožňoval ZKV, lze i do insolvenčního řízení regulovaného InsZ přihlásit dle § 173 odst. 3 pohledávku vázanou na podmínku. Postup pro podání

⁵² KOTOUČOVÁ, J. aj. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 430-431.

⁵³ Tedy od zahájení insolvenčního řízení v souladu s §173 odst. 1 InsZ až do uplynutí lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku.

příhlášky podmíněné pohledávky je identický jako v případě pohledávek nepodmíněných. I podmíněné pohledávky lze přihlásit od okamžiku zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku.⁵⁴ V případě marného uplynutí této lhůty se k takové přihlášce samozřejmě nepřihlíží. Za situace, kdy je úpadek dlužníka řešen konkursem, je z hlediska konečného důsledku dopadající na pohledávky přihlášení jako podmíněné rozhodující, zda se jedná o podmínku odkládací či rozvazovací.

Pohledávky věřitelů vázané na splnění rozvazovací podmínky se, v souladu s ust. § 250 věta první, prohlášením konkurzu považují v insolvenčním řízení za nepodmíněné, dokud není rozvazovací podmínka splněna. Tento princip má svůj důležitý význam např. při výkonu hlasovacích práv věřitelů s takovýmto typem pohledávek. Věřitel pohledávky vázané na rozvazovací podmínku totiž vykonává hlasovací práva pouze do okamžiku splnění rozvazovací podmínky. Okamžikem, který je rozhodující pro posouzení, zda došlo k naplnění rozvazovací podmínky je v souladu s ustanovením § 306 odst. 5 InsZ den vydání rozvrhového usnesení. Pokud tedy k tomuto rozhodnému dni nedojde ke splnění rozvazovací podmínky, bude na tuto pohledávku nahlíženo jako na pohledávku bez sjednané rozvazovací podmínky a jako taková bude zařazena do rozvrhu a uspokojena.

Na pohledávky věřitelů vázané na splnění odkládací podmínky nemá prohlášení konkurzu vliv. Pohledávka tohoto charakteru proto může být uspokojena až po splnění odkládací podmínky. Významné důsledky spojené s pohledávkou vázanou na odkládací podmínku se projeví ve sféře výkonu hlasovacích práv takového věřitele, když dle ust. § 51 odst. 1 a 2 InsZ může tento věřitel hlasovat, pouze pokud se na tom usnese schůze věřitelů.

Mezi věřitele podmíněných pohledávek lze též zařadit podle § 183 odst. 3 InsZ přihlásit pohledávku osoby, od které může věřitel požadovat plnění z důvodu zajištění pohledávky věcí, právem, pohledávkou nebo jinou majetkovou hodnotou této osoby. Pouze však v případě, že tuto pohledávku nepřihlásí sám věřitel. V případě, že věřitel takovou pohledávku přihlásí a jestliže osoba, která pohledávku zajišťuje, plní z titulu zajištění, může se domáhat uspokojení namísto věřitele. Aktivně legitimován k podání

⁵⁴ Viz ust. § 173 odst. 1 InsZ.

návruhu na vstup do insolvenčního řízení pak není věřitel, ale osoba zajišťující pohledávku.

Při porovnání úpravy ZKV a InsZ v této oblasti lze konstatovat, že InsZ následuje a pouze precizuje v ZKV již uvedenou úpravu.⁵⁵

(e) peněžité a nepeněžité

Jak ZKV tak InsZ povoluje přihlásit pohledávky peněžité i nepeněžité. V tomto směru tedy nedošlo na základě InsZ ani ke změnám, ani k zásadnímu posunu. Obě normy rovněž shodně stanoví, že hodnota nepeněžité pohledávky má být vyjádřena v penězích a stanovena na základě odhadu.⁵⁶ Uvedené je logickým důsledkem postupu předjímaného InsZ i ZKV. Pohledávky mohou být podle obou norem uspokojovány pouze v penězích poté, co dojde ke zpeněžení majetkové podstaty podle § 283 a násl. InsZ. Obecně platí, že pohledávky věřitelů nelze uhradit způsobem, že by insolvenční správce dlužníkův majetek mezi ně fyzicky rozdělil. Takovýto postup by ostatně soud neměl schválit ani za předpokladu, že by věřitelé tento jednomyslně schválili jako výhodnější s odkazem na skutečnost, že k danému byli vedeni společným zájmem ve smyslu § 2 písm. j) InsZ.

(f) podřízené a nepodřízené

Pojem podřízených a nepodřízených pohledávek je znám oběma právními normám, tedy InsZ i ZKV. Věcně však v případě InsZ dochází k rozšíření pojmu podřízených pohledávek.

InsZ rozlišuje ve svém § 172 tři skupiny takových nároků. První skupina je tvořena pohledávkami ze smluv dlužníka uzavřených před zahájením insolvenčního řízení, pokud z nich má být dlužníkem plněno až poté, co budou splněny jiné pohledávky dlužníka. Druhou skupinou jsou pohledávky z podřízených dluhopisů vyplývající z ustanovení zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech. Poslední skupinu pak tvoří pohledávky společníků nebo členů družstva vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo družstvu. Charakteristickým rysem podřízených pohledávek je, že tyto mohou být v rámci insolvenčního řízení uspokojeny až poté, co budou uspokojeny

⁵⁵ Zejména ustanovení § 10 odst. 3 a §20 odst. 4 ZKV

⁵⁶ Viz. ust. § 20 odst. 2 ZKV a ust. § 175 ZKV.

„standardní“ přihlášené pohledávky a pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené.⁵⁷ V tomto ohledu však nestačí pouhé zajištění uspokojení takového nároku, ale musí být již uhrazeny. Tato zásada nepřipouští výjimky.

Zatímco první dvě skupiny pohledávek jsou v insolvenčním řízení uspokojovány v pořadí v jakém vznikly, třetí skupina podřízených pohledávek může být uspokojena až jako poslední, tedy po uspokojení prvních dvou skupin jak vyplývá z § 172 odst. 3 InsZ.

Podřízené pohledávky mají také vlastní režim uplatňování, když tyto nejsou standardně přihlašovány postupem podle § 173 InsZ, ale jsou pouze oznamovány insolvenčnímu správci. V tomto směru je takový postup identický s postupem určeným pro pohledávky dle § 168 a § 169 InsZ. Obdobně s pohledávkami dle § 168 a § 169 InsZ nejsou podřízené pohledávky předmětem přezkumného jednání.

Jak již bylo zmíněno, InsZ rozšiřuje oproti ZKV skupiny pohledávek spadajících pod pojem podřízené pohledávky. ZKV totiž ve svém ust. § 32 odst. 7 definoval pouze dvě skupiny podřízených pohledávek, a to pohledávky z podřízených dluhopisů a pohledávky, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti.

3.1.2 Druhy pohledávek dle způsobu jejich uplatnění

Bez ohledu na charakter pohledávky, který jej podřazuje pod některou ze skupin uvedených v podkapitole 3.1.2, musí být pohledávky v rámci insolvenčního řízení uplatněny, aby mohly způsobit zamýšlené právní následky. InsZ upravuje různé způsoby uplatnění pohledávek, které jsou ovládány odlišnými procesy. Obecně lze odlišovat čtyři základní skupiny pohledávek podle způsobu jejich uplatnění, které dále v této podkapitole popíši. Jedná se o skupinu pohledávek uplatněných prostřednictvím přihlášky spojené s aktivní činností věřitele, dále přihlášky pohledávek, jež přímo nevychází z aktivity konkrétního věřitele. Zvláštní skupinu dále tvoří pohledávky za majetkovou podstatou a v neposlední řadě též pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.

(a) pohledávky uplatňované přihláškou

⁵⁷ Konkrétně je okruh těchto pohledávek vyčerpávajícím způsobem stanoven v ust. § 168 a § 169 InsZ.

Standardní způsob uplatnění pohledávky v insolvenčním řízení se děje formou podání přihlášky pohledávky. Postup věřitele při uplatnění nároku formou přihlášky pohledávky je v InsZ upraven v ustanoveních § 165 až § 167. Tato ustanovení počítají s tím, že aktivita při uplatnění tohoto nároku je zcela na straně věřitele, který je prostřednictvím vyhlášky vydané dle § 101 InsZ včas informován o zahájení insolvenčního řízení a tím i o možnosti přihlásit svou pohledávku.⁵⁸

Je zřejmé, že právní úprava InsZ v tomto základním způsobu uplatnění pohledávek nezměnila úpravu ZKV⁵⁹. Nelze však opomenout odlišnost okamžiku, kdy je možné podle obou právních úprav přihlášku pohledávky podat. Zatímco dle ZKV věřitelé podávají své přihlášky až po prohlášení konkursu ve lhůtě stanovené usnesením konkursního soudu o prohlášení konkursu, jímž je odstartován celý proces konkursního řízení, věřitelé pohledávek přihlašovaných do insolvenčního řízení tak činí již po zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku.⁶⁰

(b) pohledávky přihlášené ex lege

Jak již bylo uvedeno, InsZ ve své úpravě počítá i s přihláškami pohledávek, které nebudou vycházet z přímé aktivity konkrétního věřitele a nebudou přihlašovány klasickou přihláškou. Jde o takové případy, s nimiž InsZ spojuje přihlášení nároku věřitele ex lege.

Takovým je zvláštní případ definovaný v § 121 odst. 2 InsZ související s povolením moratoria upraveného v § 115 a násl. InsZ, kdy se za věřitele dlužníka po dobu trvání moratoria považují přihlášení věřitelé a také osoby uvedené v seznamu závazků, které je dlužník povinen předložit v souladu s ust. § 116 a § 104 InsZ insolvenčnímu soudu spolu s návrhem na povolení moratoria. Postavení osob uvedených ve zmíněném seznamu jakožto ex lege přihlášených věřitelů je však časově limitováno, a to na dobu trvání moratoria.

Další případ vyplývá z § 172 odst. 4 InsZ, kdy tento stanovil zvláštní formu uplatnění nároku pro pohledávky společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich

⁵⁸ TARANDA, P. Přihlašování a uplatňování pohledávek podle nového insolvenčního zákona, *Daně a finance*, 2007, č. 7-8, s 31. K témuž KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 211.

⁵⁹ Uvedenou v § 20 ZKV.

⁶⁰ Viz ust. § 173 odst. 1 InsZ.

účasti ve společnosti nebo družstvu. Takovéto nároky se nepřihlašují standardní přihláškou, nýbrž jsou insolvenčnímu správci oznamovány a tento je pak vede v evidenci. Dle § 172 odst. 3 věta druhá InsZ se zmíněné nároky uspokojují jako zcela poslední, po uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou, pohledávek postavených na roveň pohledávek za majetkovou podstatou, přihlášených pohledávek a dalších podřízených pohledávek.⁶¹

Status uplatněných nároků přiznává § 203 odst. 2 InsZ též nárokům dlužníkůvých zaměstnanců z pracovněprávních vztahů zahrnutých mezi pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, pokud jejich výše vyplývá z účetnictví dlužníka nebo z evidence, kterou dlužník vede podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Za přihlášený nárok se též dle § 275 InsZ považuje pohledávka manžela dlužníka vzniklá při vypořádání společného jmění manželů v důsledku zániku společného jmění manželů v případech, kdy je úpadek dlužníka řešen konkursem. Tento nárok je pak ex lege brán jako standardně přihlášená pohledávka a je uspokojován jako ostatní nároky.⁶² Ani v tomto směru se úprava dle InsZ neodlišuje od ZKV, kde je tato problematika zakotvena v ust. § 26a odst. 3 ZKV.

Další případ vyplývá z § 373 odst. 1 – hlava IV. InsZ upravující úpadek finančních institucí. Dle tohoto se pohledávky věřitelů vyplývající z účetnictví dlužníka, je-li dlužníkem banka nebo spořitelna a úvěrové družstvo, příp. pobočka zahraniční banky, považují za přihlášené od okamžiku prohlášení konkursu na majetek dlužníka, ovšem za podmínky, že uplatněný nárok vyplývá z účetnictví dlužníka.

Zvláštním případem, který však nespadá ani pod skupinu nároků, které stojí na pomezí skupiny nároků přihlášených standardní přihláškou dle §165 InsZ a skupiny nároků, které nevyžadují aktivitu věřitele (resp. jsou považovány za přihlášené ex lege), je ustanovení § 374 odst. 1 InsZ. V případě dlužníka – instituce elektronických peněz nebo dlužníka-osoby se sídlem nebo místem podnikání na území České republiky nebo mimo území Evropské unie nebo evropského hospodářského prostoru, který je oprávněn vydávat elektronické peníze na základě povolení podle zvláštního právního předpisu, je

⁶¹ V běžné praxi nebudou nároky společníků nebo členů dlužníka-právnícké osoby de facto nikdy uspokojeny, neboť pro podřízené nároky by již neměly zůstat peněžní prostředky.

⁶² K účinkům prohlášení konkursu na společné jmění manželů viz § 268 až § 276 InsZ.

správce povinen do 60 dnů od rozhodnutí o úpadku všem známým věřitelům zaslat oznámení obsahující mimo jiné též výši konkrétního nároku konkrétního věřitele, který správce eviduje v účetnictví dlužníka. Nejedná se tedy o klasické přihlášení nároku vyplývajícího z účetnictví dlužníka, ale správce zde spíše dává věřiteli návod, v jaké výši jeho nárok v účetnictví eviduje a v jaké výši by měl věřitel tento nárok samostatně přihlásit, aby byl v insolvenčním řízení úspěšný.

(c) pohledávky za majetkovou podstatou

Pohledávky za majetkovou podstatou představují množinu nároků, které vznikají po zahájení insolvenčního řízení.⁶³ ZKV řeší problematiku obdobně ve svém § 31 odst. 2. Konkrétní výčet nároků uvádí § 168 InsZ a rozděluje je do dvou skupin podle časového hlediska. První množinu nároků tvoří nároky za majetkovou podstatou vzniklé po zahájení insolvenčního řízení nebo po vyhlášení moratoria do okamžiku rozhodnutí o úpadku.⁶⁴ Druhou sumou pohledávek jsou pak ty pohledávky za majetkovou podstatou vzniklé po rozhodnutí o úpadku.⁶⁵

Základním charakteristickým rysem těchto pohledávek je, že vznikají průběžně v rámci insolvenčního řízení. Jedná se o pohledávky, které vznikají v důsledku realizace insolvenčního řízení (nejčastěji v příčinné souvislosti se správou a udržováním

⁶³ Tedy dnem, kdy insolvenčnímu soudu dojde insolvenční návrh ve smyslu § 97 odst. 1 InsZ.

⁶⁴ Těmi jsou dle § 168 odst. 1 InsZ: a) náhrada hotových výdajů a odměna předběžného správce; to neplatí, byl-li předběžný správce ustanoven insolvenčním správcem, b) náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora dlužníka jmenovaného soudem a správce podniku dlužníka za součinnost poskytnutou předběžnému správci nebo insolvenčnímu správci, c) náhrada nutných výdajů a odměna členů a náhradníků věřitelského výboru, d) náhrada zálohy na náklady insolvenčního řízení, jestliže ji v souladu s rozhodnutím insolvenčního soudu zaplatila jiná osoba než dlužník, e) pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria ze smluv podle § 122 odst. 2 InsZ, a f) pohledávky věřitelů z úvěrového financování, s výjimkou smluv uzavřených dlužníkem po schválení oddlužení.

⁶⁵ Těmi jsou dle § 168 odst. 2 InsZ: a) hotové výdaje a odměna insolvenčního správce, b) náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty dlužníka, c) náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora, osoby v postavení obdobném postavení likvidátora a odpovědného zástupce za činnost prováděnou po rozhodnutí o úpadku, d) náhrada hotových výdajů a odměna znalce ustanoveného insolvenčním soudem za účelem ocenění majetkové podstaty, e) daně, poplatky, cla, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, f) pohledávky věřitelů ze smluv uzavřených osobou s dispozičními oprávněními, g) pohledávky věřitelů ze smluv, jejichž splnění osoba s dispozičními oprávněními povolila, jakož i ze smluv, které osoba s dispozičními oprávněními nevypověděla, h) pohledávky věřitelů odpovídající právu na vrácení plnění ze smluv, od nichž bylo odstoupeno, nebo které osoba s dispozičními oprávněními vypověděla, i) náhrada hotových výdajů osob, které poskytly insolvenčnímu správci součinnost, j) další pohledávky, o nichž tak stanoví InsZ.

majetkové podstaty dlužníka, případně v souvislosti s provozováním dlužníkovy podniku) a za trvání moratoria⁶⁶ a pohledávky státu, které mají prioritní postavení.⁶⁷

Pohledávky za majetkovou podstatou lze uspokojit kdykoli v průběhu insolvenčního řízení. Koncepce InsZ je pojata tak, že tyto pohledávky se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku⁶⁸, samozřejmě nestanoví-li InsZ jinak. Paušalizace pohledávek za majetkovou podstatou není přípustná, neboť jejich existence musí být vždy doložena, např. účetnictvím dlužníka nebo jinou daňovou evidencí. Tento druh pohledávek nepodléhá procesu přihlašování prostřednictvím přihlášky u insolvenčního soudu. Předmětné pohledávky jsou toliko pouze oznamovány insolvenčnímu správci pořadem práva tak, jakoby insolvenční správce byl v těchto pohledávkách dlužníkem.⁶⁹ Charakter těchto pohledávek ani nepřipouští jejich přihlašování u soudu, neboť jde o pohledávky, které v průběhu insolvenčního řízení teprve vznikají, a to i po okamžiku, který insolvenční soud ve svém rozhodnutí o úpadku stanoví jako mezní k přihlášení pohledávek. Z logiky věci tedy nelze takovéto pohledávky ani přezkoumat v rámci přezkumného jednání.

ZKV vychází z obdobné koncepce. Pohledávky za podstatou definované v § 31 odst. 2 ZKV byly ty, jež vznikaly zásadně po prohlášení konkursu, věřitelé je uplatňovali přímo u správce mimo konkursní soud, nikdy se nepřezkoumávaly a správce je mohl uspokojit kdykoli v průběhu konkursního řízení, pokud mu to stav peněžních prostředků konkursní podstaty dovolil.⁷⁰

(d) pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou

Pohledávky, které InsZ staví na roveň pohledávek za majetkovou podstatou, jsou taxativně uvedeny v ust. 169 odst. 1 InsZ.⁷¹ Tyto pohledávky nevznikají dle mého

⁶⁶ Jedná se o pohledávky dle § 168 odst. 1 písm. a) až f) a odst. 2 písm. a) až d) a f) až j) InsZ.

⁶⁷ Jedná se o pohledávky dle § 168 odst. 2 písm. e) InsZ.

⁶⁸ Viz § 168 odst. 3 InsZ.

⁶⁹ Viz § 203 odst. 1 InsZ.

⁷⁰ K tomu blíže v komentáři ZELENKA, J., MARŠÍKOVÁ, J. *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář*. 2. aktualizované vydání. Praha. Linde Praha, a.s., 2002, s. 776.

⁷¹ Jedná se o: a) pracovněprávní pohledávky dlužníkůvých zaměstnanců, pokud InsZ ohledně některých z nich nestanoví jinak, b) pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví, c) pohledávky státu - Úřadu práce České republiky za náhradu mzdy vyplacené zaměstnancům a za prostředky odvedené podle zvláštních právních předpisů, d) pohledávky účastníků z penzijního připojištění se státním příspěvkem, e) pohledávky věřitelů na výživném ze zákona, f) náhrada nákladů, které třetí osoby vynaložily na zhodnocení majetkové podstaty, mají-li z toho důvodu proti dlužníku pohledávku z bezdůvodného obohacení, g) pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria vyhlášeného před zahájením insolvenčního

názoru přímo v příčinné souvislosti s insolvenčním řízením, nicméně jde svou povahou o takové pohledávky, kterým zákonodárce přiřadil význam obdobný pohledávkám za majetkovou podstatou a bere je též za prioritně uspokojované pohledávky. Tyto pohledávky se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku.⁷² Dokud soud nevydá toto rozhodnutí nelze přistoupit k jejich uhrazení. Neučiní-li insolvenční správce tak, věřitel se může domáhat jejich splnění žalobou proti insolvenčnímu správci.⁷³ V tomto případě nejde o incidenční spor a náklady, které v tomto sporu vznikly insolvenčnímu správci se hradí z majetkové podstaty, pokud nevznikly zaviněním správce nebo náhodou, která se mu přihodila.⁷⁴

Tyto pohledávky, stejně jako ty uvedené v § 168 InsZ, se uplatňují vůči správci pořadem práva tak, jako by v nich insolvenční správce byl dlužníkem.⁷⁵ Základní principy uplatnění těchto pohledávek a okamžik jejich uhrazení je řešen § 203 InsZ. Pohledávky uvedené v § 169 odst. 1 InsZ se tedy nepřihlašují, pouze oznamují insolvenčnímu správci, který je nezařazuje do seznamu pohledávek zpracovaného pro přezkumné jednání.⁷⁶

Zvláštní režim platí pro pracovněprávní nároky dlužníkových zaměstnanců, jejichž pohledávky definuje § 169 odst. 1 písm. a) InsZ. Pro případ, že dlužníkuv zaměstnanec neuplatní pohledávku dle § 169 odst. 1 písm. a) InsZ v jiné výši, než jak vyplývá z účetnictví dlužníka nebo z jiné evidence vedené dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, pak se jeho pohledávka pokládá za uplatněnou v té výši v jaké je uvedena v příslušné evidenci. Ustanovení § 203 odst. 2 InsZ tak snímá z dlužníkových zaměstnanců povinnost aktivně uplatňovat svou pohledávku⁷⁷ a tato se bere za automaticky přihlášenou. Z uvedeného důvodu ji proto lze též podřadit i pod skupinu pohledávek přihlášených ex lege. V souvislosti s tímto ustanovením nelze nezmínit, že InsZ ve svém znění do 19.7.2009 limitoval tyto

řízení ze smluv podle §122 odst. 2 InsZ, bylo-li insolvenční řízení zahájeno ve lhůtě 1 roku od zániku moratoria a h) další pohledávky, o kterých tak stanoví InsZ.

⁷² Viz § 169 odst. 2 InsZ.

⁷³ K tomu usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.7.2008, č.j. 1 VSPH 94/2008-P16-11 ve věci sp. zn. KSUL 45 INS 150/2008.

⁷⁴ Viz § 203 odst. 4 InsZ.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ K seznamu přihlášených pohledávek viz § 189 InsZ.

⁷⁷ Samozřejmě za předpokladu, že se tito domáhají uspokojení pohledávky ve stejné výši, jak je uvedena v příslušných evidencích dlužníka.

pohledávky podmínkou jejich vzniku do tří let před rozhodnutím o úpadku. S účinností novely InsZ – zákona č. 217/2009 Sb., tedy ode dne 20.7.2009, tento limit padl. V případě, že však dlužník uplatní pohledávky ve vyšší nebo nižší částce než vyplývá z příslušné evidence, je na insolvenčním správci, zda nárok dlužníkova zaměstnance uzná či o jeho úhradu povede soudní spor. Za daných okolností mu totiž InsZ neukládá povinnost nárok uznat jako uplatněný ve správné výši.⁷⁸

K porovnání úpravy ZKV a InsZ v oblasti této skupiny pohledávek uvádím následující. Právní úprava obsažená v § 168 a § 169 InsZ v mnohém mění a rozšiřuje právní úpravu uvedenou v § 31 odst. 2 a 3 ZKV. ZKV striktně odděloval pohledávky za podstatou⁷⁹ a pracovní nároky⁸⁰. Do skupiny pracovních nároků pak řadil nároky na odměnu za práci vzniklé za poslední tři roky před prohlášením konkurzu⁸¹ a další pracovní nároky⁸², které vznikly po prohlášení konkurzu, nebo v měsíci, v němž byl konkurs prohlášen. V tomto směru InsZ sjednotil právní úpravu, když podřadil všechny typy pracovněprávních nároků pod jediné ustanovení a novelou č. 217/2009 Sb. definitivně odboural i časovou limitaci pohledávek, které mohly být v rámci insolvenčního řízení uplatněny v podobě zmiňovaných tří let před rozhodnutím o úpadku. Z dalších změn InsZ oproti ZKV lze zmínit např. rozšíření sumy pohledávek dle §169 odst. 1 o pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví, nebo vyloučení časového limitu u pohledávek na výživném.⁸³

3.2 Přihláška pohledávky

Procesní úkon, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení. Tak definuje přihlášku pohledávky InsZ ve svém ustanovení § 2 písm. h). Tato definice nekoliduje s pojetím přihlášky dle ZKV a jeho § 20 odst. 2. Oproti ZKV však tento procesní úkon zásadně mění, v pojetí InsZ, svůj věcný obsah a formu, dochází ke změně lhůt k jeho realizaci, jsou zpřesňovány postupy jeho uplatnění a precizovány důsledky jeho vadného uplatnění.

⁷⁸ K tomu též usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.6.2010, č.j. 2 VSPH 178/2010-B-113, ve věci sp. zn. KSUL 46 INS 1285/2008.

⁷⁹ Viz § 31 odst. 2 ZKV.

⁸⁰ Viz § 31 odst. 3 ZKV.

⁸¹ Viz § 31 odst. 3 písm. a) a b) ve spojení s § 31 odst. 4 ZKV.

⁸² Viz § 31 odst. 3 písm. c) až i) ve spojení s §31 odst. 4, věta za středníkem ZKV.

⁸³ Zatímco ZKV tyto pohledávky časově limitoval tak, že se jimi rozuměly pohledávky vzniklé až po prohlášení konkurzu, InsZ s tímto ani obdobným časovým mezníkem neoperuje.

Příhláška pohledávky je jakýmsi „startovním“ procesním úkonem věřitele⁸⁴ v rámci pohledávek uvedených v podkapitole 3.1.2 písm. a) výše.⁸⁵ InsZ na tento úkon co do formy i obsahu klade požadavky takového charakteru, že nelze než doporučit, aby věřitel nedisponující právním vzděláním vyhledal odbornou právní pomoc, neboť i když je zde insolvenční správce, který v rámci své role mu přidělené InsZ poskytuje věřitelům vadně podaných přihlášek vodítko, jakým mají svá podání učinit bezvadnými, nemusí v mnohých případech ani toto být dostatečným návodem a věřitel pak zbytečně ztrácí svou možnost získat v rámci insolvenčního řízení relevantní postavení a ve svém důsledku se domoci uspokojení svého nároku.⁸⁶

Ustanovení § 173 odst. 4 věta první InsZ spojuje s podáním přihlášky pohledávky stejné účinky, jako má žaloba nebo jiné uplatnění práva u soudu, a to ode dne, kdy došla insolvenčnímu soudu. Podáním přihlášky pohledávky, která se řídí zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v platném znění (dále jen „**ObchZ**“), nastanou účinky dané ustanovením § 402 ObchZ, tj. promlčecí doba přestává běžet dnem doručení přihlášky insolvenčnímu soudu. Bude-li však přihláška insolvenčním soudem odmítnuta ve smyslu ustanovení § 185 InsZ, nebo vezme-li věřitel v průběhu insolvenčního řízení přihlášku zpět, aniž by uplatněný nárok zanikl ve smyslu ustanovení § 184 InsZ, pak platí, že promlčecí doba nepřestala běžet, jak s tím počítá § 405 odst. 1 ObchZ. U nároků, které se řídí zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen „**OZ**“), je podání přihlášky spojeno s pozastavením běhu promlčecí doby. Tedy po celou dobu, po kterou věřitel v uplatnění pohledávky řádně pokračuje, promlčecí doba neběží.⁸⁷ Nastanou-li skutečnosti, s nimiž počítá § 184 a § 185 InsZ, začne promlčecí doba opětovně běžet od okamžiku právní moci rozhodnutí, kterým byla účast věřitele v řízení ukončena.⁸⁸

3.3 Otázka včasnosti uplatňovaných pohledávek

⁸⁴ Opominu-li dlužníkem podaný návrh na zahájení řízení.

⁸⁵ Výjimkou je samozřejmě situace, kdy věřitel spolu s přihláškou podává insolvenční návrh ve smyslu § 97 InsZ.

⁸⁶ Dle § 188 odst. 2 InsZ nelze-li přihlášku pohledávky přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil nebo doplnil do 15 dnů, nestanoví-li lhůtu delší. Současně jej poučí, jak je nutné opravu a doplnění provést. Přihlášky pohledávek, které nebyly včas a řádně doplněny nebo opraveny, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží; o tomto následku musí být věřitel poučen.

⁸⁷ Viz § 112 OZ.

⁸⁸ V komentáři KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 226-227.

Obecně lze konstatovat, že jen taková přihláška pohledávky, která je uplatněna včas může způsobit práva a povinnosti, která zákon s tímto procesním úkonem spojuje. Včas je pak uplatněna pohledávka, je-li uplatněna ve lhůtě stanovené InsZ.

Dvě základní a zásadní změny, které s sebou přinesla právní úprava InsZ, spočívají v nové koncepci okamžiku, kdy lze podat přihlášku pohledávky a dále v délce lhůty, v níž má být přihláška pohledávky podána. Obojí je důsledkem změny koncepce insolvenčního řízení, kdy první fázi tohoto řízení ovládají stejné principy společné pro všechny způsoby řešení úpadku.

Zatímco dle ZKV bylo možné přihlásit pohledávku až ve lhůtě stanovené soudem v usnesení o nařízení konkursu⁸⁹, je v souladu se zásadou jednotnosti insolvenčního řízení dána ustanovením § 110 odst. 1 InsZ věřiteli dlužníka možnost, aby již od zahájení insolvenčního řízení⁹⁰ mohl v tomto uplatnit svou pohledávku, a to i v případě, že insolvenční soud ještě nezveřejnil výzvu k podávání přihlášek podle § 110 odst. 2 InsZ.

Lze mít za to, že vzhledem ke způsobu zveřejnění počátku insolvenčního řízení⁹¹, se u věřitele jednoznačně předpokládá možnost dozvědět se o zahájení insolvenčního řízení z vlastní iniciativy. Dané souvisí nejen se systémem insolvenčního rejstříku, který je pro širokou veřejnost volně dostupný, ale též s množstvím profesionálních subjektů, které v oblasti úpadkového práva poskytují své služby a monitorují zahájená insolvenční řízení. Oproti ZKV tak došlo ke značnému posunu, když jeho úprava počítala pouze s vyvěšením usnesení o prohlášení konkursu na úřední desce⁹² a jeho zveřejnění způsobem stanoveným zvláštním právním předpisem nebo jiným vhodným způsobem. V praxi šlo o zveřejnění v obchodním věstníku.

Insolvenčnímu soudu je tedy dána ustanovením § 110 odst. 2 a 3 InsZ povinnost vyzvat věřitele, kteří chtějí uplatnit své pohledávky v insolvenčním řízení, aby podali přihlášku této pohledávky do rozhodnutí o úpadku. Kratší lhůtu není insolvenční soud oprávněn stanovit. Jak již bylo však zmíněno, možnost podat přihlášku se neváže na okamžik zveřejnění předmětné výzvy, ale je vázána na okamžik zahájení insolvenčního

⁸⁹ Viz § 20 ZKV.

⁹⁰ Tedy od okamžiku, kdy insolvenčnímu soudu dojde insolvenční návrh.

⁹¹ Viz ust. § 71 odst. 3, § 97 odst. 1 a § 101 odst. 1 InsZ.

⁹² Viz § 13 odst. 5 ZKV.

řízení. Je proto na věřitelích jestli své pohledávky přihlásí z důvodu právní jistoty s předstihem, nebo budou čekat až na předmětnou výzvu insolvenčního soudu. V této souvislosti uvádím, že u věřitelů, kteří dle ustanovení § 105 InsZ podávají insolvenční návrh je připojení přihlášky k návrhu podmínkou k úspěšnému uplatnění takového návrhu a podání přihlášky tak vždy časově spadá před okamžik zveřejnění výzvy.

Co se týče lhůty, v níž mohou věřitelé přihlašovat své pohledávky, zákon tedy výslovně stanoví, že běh této lhůty neskončí před rozhodnutím o úpadku. Tím ovšem zákonodárce nezamýšlel, že rozhodnutím o úpadku lhůta k podávání přihlášek končí. V rozhodnutí o úpadku je totiž insolvenční soud povinen vyzvat věřitele, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, aby tak učinili ve stanovené lhůtě,⁹³ s poučením o následcích jejího zmeškání⁹⁴. Tato lhůta nesmí být kratší než 30 dní a delší než dva měsíce po vydání rozhodnutí o úpadku.^{95,96} De facto tak má věřitel po rozhodnutí o úpadku nejméně dalších 30dní, aby svou pohledávku přihlásil.

Lhůta pro podání přihlášek je tak lhůtou propadnou a konečnou a její zmeškání nelze prominout.⁹⁷ K přihláškám podaným po uplynutí této lhůty se nepřihlíží a věřitel marným uplynutím této lhůty pozbývá možnosti na uspokojení své pohledávky v insolvenčním řízení. Zpřísnění, které InsZ vykazuje v oblasti stanovení lhůt a jejich odlišný charakter oproti ZKV (když právní úpravu ZKV přiblížím dále v této podkapitole) je vedeno snahou zákonodárce o naplnění jedné ze základních zásad InsZ a to rychlosti, hospodárnosti a efektivnosti insolvenčního řízení. Jakkoli se tedy právní úprava InsZ v tomto směru může zdát striktní, lze tuto považovat za odůvodněnou, neboť v zájmu rychlosti řízení je ideálně stanovena jednotně pro všechny způsoby řešení úpadku tak, že navazuje na rozhodnutí o úpadku a končí vždy před prvním přezkumným jednáním. V maximální možné míře jsou tak připraveny podmínky, aby pohledávky mohly být přezkoumány v rámci jediného přezkumného jednání.

Problémy a nejasnosti ovšem nastávají v souvislosti s otázkou zachování lhůty k podání přihlášek a charakterem této lhůty obecně. Odborná veřejnost se v tomto

⁹³ Viz § 136 InsZ.

⁹⁴ Viz § 136 odst. 2 písm. d) InsZ.

⁹⁵ Viz § 136 odst. 3 InsZ.

⁹⁶ V případě, kdy soud s rozhodnutím o úpadku současně rozhodl i o oddlužení je InsZ dána dokonce pevná lhůta 30 dnů a soud nesmí určit lhůtu jinou, jak vyplývá z § 136 odst. 4 InsZ.

⁹⁷ Viz § 83 InsZ.

směru rozdělila na dvě skupiny. První tuto lhůtu považuje za procesněprávní⁹⁸, druhá za hmotněprávní⁹⁹. Zatímco první skupina argumentuje skutečností, že podání přihlášky je procesním úkonem a s tím by měl korespondovat způsob plynutí a počítání lhůt¹⁰⁰, zastánci hmotněprávního charakteru předmětné lhůty opírají svá přesvědčení o dikci § 173 odst. 4 InsZ. Rozpory ohledně daného vznikly patrně právě kvůli znění výše uvedeného ustanovení, zejména jeho druhé věty. Ust. § 173 odst. 4 druhá věta zní následovně: „*Přihlášku pohledávky, která je podána u jiného než insolvenčního soudu, postoupí tento soud neprodleně soudu insolvenčnímu, aniž o tom vydává rozhodnutí; účinky spojené s podáním takové přihlášky nastávají dnem, kdy přihláška dojde insolvenčnímu soudu.*“ Hmotněprávní charakter lhůty je zde dovozován z pojmu „dojde insolvenčnímu soudu“.

Současná judikatura však tuto otázku postavila již zcela najisto, když lhůtu označila za lhůtu procesněprávní, přičemž však stanovila, že lhůta je zachována pouze za podmínky, že v poslední den lhůty je přihláška podána nikoli jakémukoli orgánu, ale pouze orgánu, který má povinnost písemnost doručit, tedy dle § 57 odst. 3 o.s.ř. držiteli příslušné licence.¹⁰¹ Jestliže však věřitel nepoužil k přepravě přihlášky tento orgán, je z hlediska včasnosti jejího uplatnění rozhodný den, kdy došla věcně a místně příslušnému insolvenčnímu soudu.¹⁰² Ke zpřísnění v tomto směru z hlediska promlčení a i přihlášení do insolvenčního řízení však došlo tím, že přihláška musí dojít věcně a místně příslušnému insolvenčnímu soudu, z čehož vyplývá, že podání přihlášky u jiného soudu neznamena zachování lhůty. Skutečnost, že tento nepřislušný soud má povinnost přihlášku neprodleně postoupit soudu příslušnému, nemá na zachování lhůty žádný vliv.¹⁰³

⁹⁸ Viz názor uvedený v komentáři KOTOUČOVÁ, J. aj. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2010, s.260.

⁹⁹ Viz názor uvedený v komentáři KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 237.

¹⁰⁰ Tedy k jejímu zachování stačí, pokud byla přihláška pohledávky podána poslední den lhůty orgánu, který má povinnost ji doručit příslušnému insolvenčnímu soudu.

¹⁰¹ K tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4.9.2008, č.j. 29 NSČR 4/2008-P11 (R 25/2009), sp. zn. KSBP 38 INS 735/2008 a usnesení Ústavního soudu ze dne 26.1.2009, sp. zn. ÚS 2536/08.

¹⁰² K tomu usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.5.2009, č.j. 1 VSPH 211/2009-P8 ke sp. zn. KSPA 48 INS 561/2009.

¹⁰³ Současná administrativa soudů ještě není na takové úrovni, aby v případě, že přihláška dojde nepřislušnému soudu v poslední den lhůty, byla ještě tentýž den distribuována směrem k soudu příslušnému.

Co se týče časového hlediska přihlašování pohledávek, byla právní úprava ZKV zcela odlišná. Lhůta pro podání přihlášek byla stanovena již v usnesení o prohlášení konkurzu, nesměla být kratší 30 dnů a delší 3 měsíců¹⁰⁴. Prominutí zmeškání této lhůty se nepřipouštělo¹⁰⁵. Lhůta zmiňovaných 30 dnů byla lhůtou pořádkovou a soud tak mohl v případě velkých konkursů stanovit lhůtu delší, vždy však maximálně do 3 měsíců. Pokud věřitel zmeškal uvedenou přihlašovací lhůtu, neznamenal to pro něj definitivní ztrátu možnosti účasti na konkursu. Opožděné podání přihlášky mělo zpravidla ten následek, že příslušná přihláška mohla být zařazena k přezkoumání až na pořad zvláštního přezkumného jednání. Konkursní věřitelé takovýchto pohledávek však nemohli v rámci standardního přezkumného jednání popírat pravost, výši či pořadí pohledávek přezkoumávaných v předchozích přezkumných jednáních.¹⁰⁶ Teprve k pohledávkám, které byly přihlášeny později, než dva měsíce od řádného přezkumného jednání, se nepřihlíželo.¹⁰⁷

3.4 Náležitosti přihlášky a požadavky na řádné uplatnění pohledávek

V oblasti požadavků na řádné (tedy materiálně a formálně správné) uplatnění pohledávek zaznamenává InsZ oproti ZKV výrazné a stěžejní změny. Cílem těchto změn je opětovné zrychlení a zefektivnění průběhu insolvenčního řízení a zjednodušení administrativní stránky věci.

Novum v podobě povinnosti podat přihlášku pohledávky na formuláři vydaném Ministerstvem spravedlnosti České republiky podle vyhlášky č. 311/2007 Sb. pak rozhodně naplňuje výše uvedený záměr. Koncepce InsZ v tomto směru vychází z předpokladu, že technické vybavení a gramotnost široké veřejnosti je na takovém stupni, že formulář uveřejněný a volně ke stažení poskytnutý na internetových stránkách zřízených Ministerstvem spravedlnosti je dostupný maximálnímu počtu obyvatel. Otázkou zůstává, zda je však právní erudice veřejnosti na takové úrovni, aby vyplněný formulář přihlášky splňoval také zákonné požadavky na jeho věcnou správnost a zda pokyny připojené k tomuto dokumentu na výše uvedených stránkách jsou pro standardního věřitele srozumitelné a jsou pro ně dostatečným vodítkem. Je však

¹⁰⁴ Viz § 13 odst. 2 písm. c) ZKV.

¹⁰⁵ Viz § 66b odst. 4 ZKV.

¹⁰⁶ Viz § 22 odst. 1 ZKV.

¹⁰⁷ Viz § 22 odst. 2 ZKV.

neoddiskutovatelné, že formulář prochází též svým vývojem (samozřejmě při zachování zákonných požadavků na jeho obsah), který se snaží reagovat na požadavky uživatelů.

Případy, kdy přihláška není podána na předepsaném formuláři, jsou již v současné době řešeny i judikaturou.¹⁰⁸ Za situace, kdy je přihláška pohledávky podána jinak, než na předepsaném formuláři, lze uvažovat sice o podání vadném, ve smyslu § 188 odst. 2 InsZ, avšak nikoli právně bezúčinném.¹⁰⁹

K organizační stránce řádného uplatnění pohledávky formou přihlášky uvádím, že se podává dvojmo a dvojmo k ní musí být připojeny i přílohy.¹¹⁰ Přílohami přihlášky jsou listiny dokládající existenci věřitele, kopie listin dokládajících údaje uvedené v přihlášce pohledávky a příp. plná moc udělená věřitelem zmocněnci. Absence příloh má za následek, že věřitel neprokáže svůj uplatněný nárok, tedy nesplní povinnost důkazní.¹¹¹

Ve smyslu § 174 odst. 2 InsZ musí přihláška obsahovat kromě obecných náležitostí¹¹² též důvod vzniku a výši přihlašované pohledávky, přičemž důvodem vzniku přihlašované pohledávky se rozumí uvedení skutečností, na nichž se pohledávka zakládá, nikoli právní hodnocení nároku věřitele. Důvod vzniku pohledávky bývá problematickou položkou vyplňované přihlášky. Laická veřejnost někdy zaměňuje důvod vzniku pohledávky za důkazní prostředek¹¹³, což vede ke zbytečným výzvám správce na odstranění nedostatků a neúměrnému nárůstu administrativy a protahování řízení. Kritickým bodem také zůstává nedostatek prostoru ve formuláři pro vyličení skutečností ohledně vzniku uplatňovaného nároku. Zde lze doporučit, aby v rámci formuláře byly tyto krátce popsány a rozvedeny v samostatné příloze k přihlášce.

Zvláštní povinnost při vyplňování přihlášek stanoví InsZ věřitelům vykonatelných pohledávek a pohledávek zajištěných. Věřitel vykonatelné pohledávky je

¹⁰⁸ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8.10.2008, č.j. 1 VSPH 180/2008-51, ve věci sp. zn. KSCB 27 INS 1466/2008.

¹⁰⁹ K odstranění této vady přihlášky je určen postup podle § 188 odst. 2 InsZ, kdy insolvenční správce vyzve věřitele k odstranění vad a výslovně uvede, v čem tyto vady spočívají (zde tedy v nedostatku formy). V zákonné lhůtě je věřitel povinen tyto vady odstranit. Současně jej správce poučí o následcích nesplnění této povinnosti.

¹¹⁰ Zde je zaznamenán posun od ZKV, kde přílohy byly připojovány pouze k jednomu vyhotovení.

¹¹¹ K tomu usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.7.2008, č.j. 1 VSPH 94/2008-P16, ke sp. zn. KSUL 45 INS 150/2008.

¹¹² Dle § 42 odst. 4 o.s.ř. Je nezbytné připomenout, že dle §7 InsZ je o.s.ř. ve vztahu k InsZ předpisem subsidiárním a pro insolvenční řízení a incidenční spory se použije přiměřeně.

¹¹³ Klasicky uvedení, že důvodem vzniku pohledávky je daňový doklad.

povinen v přihlášce uvést i skutečnosti, na nichž se vykonatelnost zakládá a připojit k přihlášce veřejnou listinu, kterou tuto vykonatelnost prokazuje.¹¹⁴ Věřitel by měl též ve svém vlastním zájmu uvést údaj o pořadí a povaze takovéto pohledávky, údaj o výši spolu s prohlášením o pravdivosti uvedených údajů.

Obsahu přihlášky a jejímu vyplnění musí věnovat zvláštní pozornost především zajištění věřitelé. InsZ jim ukládá, aby v přihlášce nejen uvedli, zda uplatňují právo na její uspokojení ze zajištění, ale musí též řádně označit druh zajištění, vymezený v § 2 písm. g) InsZ a dobu jeho vzniku.¹¹⁵ Nesplnění této povinnosti nevede k postupu insolvenčního správce podle §188 odst. 2 InsZ¹¹⁶, ale na takovouto přihlášku bude nahlíženo jako na nezajištěnou. Zmírnění této „sankce“ však přináší ustanovení § 136 odst. 2 písm. InsZ, dle něhož už v rozhodnutí o úpadku jsou zajištění věřitele vyzvání k tomu, aby insolvenčnímu správci sdělili, jaká zajišťovací práva mají na věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách, s tím, že musí být řádně poučeni o následcích nesplnění této povinnosti. Zajištění věřitelé samozřejmě musí kromě výše uvedené povinnosti uvést ve své přihlášce i skutečnosti prokazující existenci jeho pohledávky a musí k přihlášce připojit k ní příslušné listiny, z nichž je zajištění pohledávky zřejmé.

Pohledávku je třeba vždy vyčíslit v penězích, i když jde o pohledávku nepeněžitou. Jde-li o pohledávku nepeněžitou nebo pohledávku neurčité výše, musí být vyjádřena v penězích na základě odhadu její hodnoty. Pohledávka v cizí měně musí být vždy přepočítána podle kurzu devizového trhu vyhlášeného Českou národní bankou v den zahájení insolvenčního řízení, a stala-li se pohledávka splatnou dříve, podle kurzu vyhlášeného v den její splatnosti. Pro přepočet pohledávek v cizích měnách, pro něž Česká národní banka nevyhlašuje kurz devizového trhu, se použije střední kurz centrální banky příslušné země, popřípadě aktuální kurz mezibankovního trhu k americkému dolaru nebo k euru.¹¹⁷

¹¹⁴ Viz 174 odst 4 ve spojení s §177 InsZ.

¹¹⁵ Viz § 174 odst. 3 InsZ.

¹¹⁶ Za předpokladu, že přihláška jiné nedostatky nevykazuje.

¹¹⁷ Viz § 175 InsZ.

Příhláška nemusí být¹¹⁸ opatřena ověřeným podpisem. Z obecných požadavků na náležitosti přihlášky dle InsZ i o.s.ř. však lze jednoznačně dovodit, že tato musí být opatřena podpisem k tomu oprávněné osoby. Řádná identifikace této osoby je totiž důležitá především z hlediska ručení podle § 181 InsZ.¹¹⁹

3.5 Dispozice s přihláškou

Dispozice neboli nakládání s přihláškou je jedním z projevů dispoziční zásady prolínající se insolvenčním řízením. Procesní postup od okamžiku, kdy ji věřitel podá insolvenčnímu soudu až po její akceptaci, neakceptaci, či vyřazení z insolvenčního řízení je uveden v této podkapitole.

Poté, co insolvenční soud obdrží přihlášku včetně jejích příloh, předá, resp. doručí jeden stejnopis a jeho přílohy insolvenčnímu správci. Soud tak činí průběžně, především s ohledem na obligatorně daný termín prvního přezkumného jednání podle § 137 odst. 2 InsZ. Příhlášky pohledávek správce podle principů uvedených v § 188 InsZ přezkoumá, a to zejména podle přiložených dokladů, účetnictví dlužníka nebo jeho evidence vedené podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v platném znění. Pokud nemá příslušné účetnictví či jinou evidenci¹²⁰, je povinen provést nezbytná šetření, při kterých může využít svých oprávnění podle § 43 a 44 InsZ a vyzvat příslušné orgány k poskytnutí součinnosti. Insolvenční správce není oprávněn popřít nárok věřitele s tím, že není evidován v účetnictví nebo daňové evidenci.¹²¹ Při absenci příslušných dokladů je důležitým i názor dlužníka, kterého správce vyzve, aby se k přihlášeným pohledávkám vyjádřil. Z dikce ustanovení § 188 odst. 1 InsZ je zřejmé že správce jej k předestření jeho názoru vyzve vždy, nikoli pouze za situace uvedené v předchozí větě. Významný je názor dlužníka také za situace, kdy jeho úpadek má být řešen reorganizací nebo oddlužením. Cílem této úpravy je především to, aby správce získal maximální množství podkladů a informací ohledně přihlášených pohledávek a byl schopen řádně a odpovědně sestavit příslušný seznam pohledávek a připravit se na

¹¹⁸ Na rozdíl od insolvenčního návrhu.

¹¹⁹ K tomu usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. ledna 2009, č.j. 1 VSPH 303/2008-P1-10 ke sp. zn. KSUL 45 INS 3033/2008.

¹²⁰ Což je situace více než častá a tato praxe „ztráty“ účetních a jiných podkladů provází mnohá insolvenční řízení. V tomto směru bohužel od doby účinnosti ZKV nedošlo k žádným pozitivním změnám.

¹²¹ To vyplývá i z definic forem popření pohledávek uvedených v § 193 až 195 InsZ.

přezkumné jednání. Za tímto účelem doručí dlužníku předmětnou výzvu do vlastních rukou a stanoví v ní přiměřenou lhůtu, v níž se má dlužník k pohledávkám vyjádřit.

Insolvenční správce zkoumá přihlášené pohledávky vždy z hlediska materiálního (obsahového) i formálního (zda je, úplná, zda je předložena na formuláři podle § 176 InsZ, zda jsou k ní připojeny veškeré přílohy a vyplněny veškeré položky nezbytné pro řádné uplatnění pohledávky). V případě, že insolvenční správce detekuje, že přihláška je z tohoto hlediska vadná či neúplná, a nelze ji pro dané přezkoumat, vyzve věřitele, aby vady odstranil a přihlášku doplnil do 15-ti dnů.¹²² Správce je oprávněn za tímto účelem stanovit lhůtu delší, nikoli však lhůtu kratší. Ve výzvě musí správce dále uvést způsob odstranění vad, poučení o následcích řádného a včasného nesplnění výzvy insolvenčního správce, zejména těch v § 185 InsZ.¹²³ Ohledně místa, kam má věřitel doplněnou či opravenou přihlášku směřovat a doručit, by bylo vhodné věřitele též ve výzvě poučit, neboť mnohé opravené přihlášky končí nikoli u insolvenčního soudu, ale věřitelé je adresují insolvenčnímu správci, což je naprosto chybný postup a může zapříčinit, že marně uplyne lhůta stanovená správcem k odstranění. S tímto jsou samozřejmě spojeny negativní důsledky v podobě odmítnutí takové přihlášky ve smyslu § 185 InsZ. Skutečnost, že přihláška byla doplněna nebo znovu správně zaslána příslušnému soudu po uplynutí lhůty stanovené správcem ve výzvě, ale ještě předtím, než insolvenční soud rozhodl o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží a že ji jako opožděnou odmítá, nemá na tento závěr soudu žádný vliv. Rozhodnutí insolvenčního soudu § 188 odst. 2 InsZ je ze zákona spojeno s rozhodnutím o odmítnutí přihlášky a s uvědoměním věřitele, že právní mocí tohoto rozhodnutí jeho účast v insolvenčním řízení končí.¹²⁴

V případě, že přihláška bude vadná co do materiální, obsahové stránky¹²⁵, je na správci, jak se s takovou konkrétní situací vypořádá a jaký postup zvolí. Možným postupem správce je označit pohledávku za nepřezkoumatelnou s příslušnými důsledky,

¹²² Viz § 188 odst. 2 InsZ.

¹²³ Výzva insolvenčního správce by samozřejmě měla být prosta chybných údajů a měla by být dostatečně určitá. K tomu též usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3.2.2009, č.j. 1 VSPH 30/2009-P8, ke sp. zn. KSUL 70 INS 1584/2008.

¹²⁴ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.7.2008, č.j. 1 VSPH 103/2008-P36 ke sp. zn. KSUL 45 INS 150/2008.

¹²⁵ Typicky nesprávným uvedením důvodu vzniku pohledávky, např., faktury namísto právního titulu, jímž je kupní smlouva.

příhlášku přezkoumat, ale následně ji popřít nebo vyvinout určité „úsilí“ a obsahovou vadu příhlášky překlenout např. výkladem.

Příhlášky pohledávek, které nebyly ani přes výzvu insolvenčního správce a jeho vodítko „jak“ opraveny či doplněny, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží.

Zjistí-li soud, že přihláška je nepřezkoumatelná, vydá o tom rozhodnutí, které je ze zákona spojeno s rozhodnutím o odmítnutí přihlášky. Předmětné usnesení musí být doručeno zvláště přihlášenému věřiteli, dlužníkovi a insolvenčnímu správci. Odvolání proti němu je přípustné a z logiky věci jej může podat pouze přihlášený věřitel. Právní mocí usnesení účast věřitele v insolvenčním řízení končí, o čemž je insolvenční soud povinen spravit věřitele přímo ve výroku rozhodnutí v souladu s § 185 InsZ.

Obrátíme-li pozornost na úpravu ZKV v této oblasti, lze konstatovat, že došlo přijetím InsZ k výrazným změnám. Přezkoumávání pohledávek z hlediska úplnosti atd. sice prováděl též konkursní správce, výzva a lhůta k odstranění vad i poučení o následcích nesplnění stanovených povinností jsou obdobné InsZ, nicméně došlo k přenesení těžiště rozhodování o nepřihlížení k pohledávce z konkursního správce nainsolvenční soud. S ohledem na skutečnost, že mnozí z konkursních správců nebyli ze své profese právníky, ale např. daňoví, účetní či ekonomičtí poradci, mohlo lehce dojít při posuzování přihlášky k právně chybným závěrům, což ve svém důsledku mohlo vést k četným praktickým potížím v dalším postupu konkursního řízení.¹²⁶

Typickým důsledkem aplikace dispoziční zásady na insolvenční řízení je možnost věřitele vzít svou přihlášku zpět ve smyslu § 184 InsZ. Takovéto zpětvzetí je dispozičním procesním úkonem, kterým věřitel vyjadřuje svou vůli, aby o jeho pohledávce nebylo rozhodováno a svůj zájem ukončit svou účast v insolvenčním řízení. Podle zmíněného ustanovení § 184 InsZ *„Věřitel, který podal přihlášku pohledávky nebo na něhož se hledí jako na věřitele přihlášeného, může kdykoli v průběhu insolvenčního řízení vzít přihlášku pohledávky zpět. Insolvenční soud vezme zpětvzetí přihlášky na vědomí rozhodnutím, které se zvláště doručuje věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci; odvolání proti němu může podat jen věřitel. Právní mocí tohoto*

¹²⁶ Viz B/ZVLÁŠTNÍ ČÁST, Díl 2: Příhlášky pohledávek a jejich přezkoumání v důvodové zprávě k návrhu insolvenčního zákona [online]. [cit. 2013-02-09] Praha: ČAK.. Dostupné z: <http://www.cak.cz/assets/files/557/N_vrh_insolven_n_ho_z_kona_-d_vodov__zpr_va.doc>.

rozhodnutí věřitelova účast v řízení končí.” V praxi není nemožné vzít pohledávku zpět i jen částečně. Postup předpokládaný citovaným ustanovením § 184 InsZ se však nevztahuje na pohledávky, na něž se hledí jako na přihlášené¹²⁷ a i na nároky podle § 168 a 169 InsZ. Pro tyto nároky podává věřitel žalobu na plnění podle § 80 písm. b) o.s.ř. a jejich zpětvzetí se děje postupem podle § 96 o.s.ř.

K ukončení účasti věřitele v insolvenčním řízení nemusí však vždy dojít jen jeho samotnou aktivitou. Zákon počítá i se situací, kdy v průběhu insolvenčního řízení dojde k uspokojení pohledávky věřitele nebo jejímu zániku jiným způsobem.¹²⁸ Pokud dojde k takovému případu a věřitel nevezme svou pohledávku zpět, soud rozhodne o ukončení jeho účasti v konkrétním insolvenčním řízení. Předmětné rozhodnutí se zvlášť doručuje příslušnému věřiteli, dlužníkovi a insolvenčnímu správci.¹²⁹ Není bez zajímavosti, že proti předmětnému rozhodnutí není přípustný opravný prostředek, avšak obligatorně musí soud v odůvodnění rozhodnutí uvést řádně důvod zániku pohledávky pro účely případného incidenčního sporu.¹³⁰ Při ukončení účasti věřitele v řízení podle výše citovaného ustanovení je postup při přezkoumání rozhodnutí insolvenčního soudu odlišný od postupu při zpětvzetí přihlášky věřitelem (§ 184 InsZ) nebo odmítnutí přihlášky (§ 185 InsZ). Věřitel svůj nárok obhájí samostatnou žalobou podanou proti insolvenčnímu správci. Lhůta k jejímu podání je hmotněprávní, tedy poslední den lhůty musí být žaloba doručena na podatelnu soudu.¹³¹ S ohledem na skutečnost, že takovýto spor je sporem incidenčním¹³², o němž rozhoduje stejný soudce, který rozhodnutí vydal, zákona zde naprosto zjevně vytváří široké pole působnosti pro podjatost takového soudce a důsledky z toho vyplývající.

Nakládání a volná dispozice s přihláškou jako výraz dispoziční zásady se projevuje i v postupu při převodu a přechodu pohledávky podle ustanovení § 18 InsZ. V tomto ustanovení je zakotven postup, který je *lex specialis* k § 107a o.s.ř. Nikoli však

¹²⁷ Např. podle § 275 InsZ.

¹²⁸ Např. dojde k započtení pohledávky podle § 140 odst. 2 InsZ či postupu ve smyslu § 183 odst. 1 a 2 InsZ.

¹²⁹ Viz § 186 odst. 1 InsZ věta první.

¹³⁰ Viz § 186 odst. 1 InsZ věta druhá.

¹³¹ Viz názor uvedený v komentáři KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 238.

¹³² Ve smyslu ustanovení § 159 odst. 1 písm. f) InsZ.

k § 107 o.s.ř., k němuž InsZ nemá vlastní právní úpravu.¹³³ Nastane-li tedy v průběhu insolvenčního řízení skutečnost, s níž zákon spojuje převod nebo přechod přihlášené pohledávky z věřitele na nabyvatele, insolvenční soud rozhodne o vstupu nabyvatele pohledávky do insolvenčního řízení. Podmínkou pro vydání takového rozhodnutí však je, aby dané navrhl soudu věřitel, a nabyvatel pohledávky musí s tímto postupem písemně souhlasit. Převod nebo přechod pohledávky, který nevyplyvá přímo z právního předpisu, je nutné doložit veřejnou listinou¹³⁴ nebo listinou, na které je úředně ověřena pravost podpisů osob, které ji podepsaly. Zákon neopomněl ani na situaci, kdy soudu nejsou předkládány žádné listiny, ale kdy nabyvatel a věřitel učiní u příslušného insolvenčního soudu souhlasné prohlášení o tom, že došlo k převodu nebo přechodu pohledávky mezi těmito subjekty.¹³⁵ Lhůta pro rozhodnutí soudu o vstupu podle § 18 InsZ končí uplynutím dne následující po dni, kdy mu byl doručen příslušný návrh. Uplynutím této lhůty nastává fikce kladného rozhodnutí o záměně účastníků.¹³⁶ Odvolání proti tomuto rozhodnutí není přípustné, avšak insolvenční soud tímto rozhodnutím není vázán.¹³⁷

Jak je zřejmé nová úprava InsZ při nakládání s přihláškou představuje jednotné a transparentní postupy, čímž je jednoznačně posílena právní jistota věřitele a došlo k odstranění nepřehlednosti a určité chaotičnosti při bývalé rozhodovací praxi soudů, když ZKV toto komplexní úpravu postrádal.

3.6 Přezkoumání přihlášených pohledávek

Těžištěm pro rozhodování, zda bude věřitel se svým nárokem úspěšný či nikoli je přezkumné jednání, na kterém jsou tedy přihlášené pohledávky přezkoumány.¹³⁸ Již před konáním přezkumného jednání se věřitelé mohou seznámit s předběžným názorem insolvenčního správce, a to prostřednictvím seznamu přihlášených pohledávek¹³⁹. Obsahové náležitosti seznamu pohledávek upravuje § 11 odst. 1 vyhlášky 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenčním řízení a kterou se provádějí některá ustanovení

¹³³ KOTOUČOVÁ, J. aj. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2010, s.45.

¹³⁴ Podle § 134 o.s.ř.

¹³⁵ Viz § 18 odst. 3 InsZ.

¹³⁶ Viz § 18 odst. 2 InsZ.

¹³⁷ Viz § 18 odst. 4 poslední věta InsZ.

¹³⁸ Viz § 190 odst. 1 InsZ.

¹³⁹ Viz § 191 InsZ.

insolvenčního zákona, v platném znění. Náležitostí, která je pro věřitele samozřejmě informačně nejdůležitější, je popěrné stanovisko insolvenčního správce uvedeného u pohledávek, které popírá. Předmětné stanovisko však rozhodně není definitivní a konečné. Nejvýznamnější je totiž názor vyslovený při přezkumném jednání, tedy v rámci soudního roku.

Co se týče termínu, v němž je správce povinen seznam vyhotovit, odvíjí se tento od termínu přezkumného jednání. Pokud soud stanoví termín prvního přezkumného jednání a schůze věřitelů mezi 38. a 45. dnem od vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka, je insolvenční správce povinen předložit příslušný seznam pohledávek insolvenčnímu soudu nejpozději 4 dny před termínem jednání. Za takovéto situace má správce lhůtu k vypracování seznamu 34 až 41 dnů. V případě, že termín přezkumu soud stanoví ve lhůtě mezi 46. až 60. dnem od vydání rozhodnutí o úpadku, správce disponuje časovou rezervou k vypracování seznamu 30 až 44 dnů a je povinen jej doručit soudu 16 dní předem dnem konání přezkumného jednání. Příhlášky, které věřitelé podají do konce propadné lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku, ovšem méně než 15 dnů před jejím vypršením nebude možné jejich zařazení do seznamu přihlášených pohledávek pro první přezkum jednání a měly by být přezkoumány na zvláštním přezkumném jednání.¹⁴⁰

Význam přezkumného jednání tkví nejen v tom, že v jeho rámci jsou pohledávky přezkoumávány, zjišťovány či popírány co do pravosti, výše či pořadí, ale též v tom, že je to důležitý okamžik, kdy se procesní subjekty vyjadřují k přihlášeným pohledávkám, mohou měnit výši přihlášených pohledávek¹⁴¹, správce je oprávněn měnit své stanovisko uvedené v seznamu přihlášených pohledávek a dochází k aktivnějšímu zapojení věřitelů do insolvenčního řízení¹⁴² či realizaci dalších procesních úkonů a zahájení souvisejících řízení.¹⁴³

¹⁴⁰ Podle § 192 odst. 2 InsZ.

¹⁴¹ Viz § 192 odst. 4 InsZ.

¹⁴² To v případě, že je jejich pohledávka zjištěna.

¹⁴³ To v případě popření pohledávky a věřitel by se měl obrany svých práv domáhat cestou incidenčního sporu.

Primárně je právo popírat pohledávky zákonem uděleno dlužníkovi, insolvenčnímu správci a od 31.3.2011¹⁴⁴ znovu také přihlášenému věřiteli podle § 192 odst. 1 InsZ. Nová právní úprava se tak opět navrácí ke koncepci upravené v ZKV, dle něhož bylo právo popírat pohledávky ostatních věřitelů přiznáno též jednotlivým věřitelům¹⁴⁵. Zákonodárce byl při koncipování úpravy popírání pohledávek v rámci přezkumného jednání (v době vznikající úpravy InsZ) zcela jednoznačně veden snahou odstranit v praxi hojně užívané šikanózní jednání některých věřitelů, které ve své podstatě vedlo k neúměrnému a naprosto ne hospodárnému protahování konkursního řízení. Většinou byly takové kroky pouze taktizováním věřitelů snažících se „zastašovat“ další věřitele a zasáhnout tak co nejvíce do konkursního řízení, když popěrné právo přiznal pouze dlužníkovi a insolvenčnímu správci.

Ačkoli původní znění InsZ odstranilo možnost jednotlivého věřitele popírat pohledávky jiných věřitelů novelou InsZ č. 69/2011 Sb.¹⁴⁶, byla tato možnost do InsZ opětovně navracena avšak ve výrazně jiné formě¹⁴⁷. Ustanovení § 200 odst. 1 InsZ zní: *„Věřitel je oprávněn písemně popřít pohledávku jiného věřitele. Popření pohledávky musí mít stejné náležitosti jako žaloba podle občanského soudního řádu a musí z něj být patrné, zda se popírá pravost, výše nebo pořadí pohledávky. Popření pohledávky lze učinit pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis...“* K popření pohledávky přihlášeným věřitelem se přihlíží, jen obsahuje-li toto podání všechny náležitosti a je insolvenčnímu soudu nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání o popřené pohledávce. Změna uplatněného důvodu k popření není po uplynutí třídenní lhůty již možná. Rozhodnutí o odmítnutí návrhu je výsledkem v případě, že soud dospěje k závěru, že k popření pohledávky se nepřihlíží. Opravný prostředek je za takové situace přípustný, avšak je k němu oprávněn pouze věřitel, který popřel pohledávku. V případě kladného rozhodnutí soudu o návrhu na popření se takovéto podání věřitele považuje za žalobu, kterou tento věřitel uplatnil u

¹⁴⁴ Účinností zákona č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁵ Viz ustanovení § 23 a 24 ZKV.

¹⁴⁶ Zákon č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁷ Změna úpravy byla vynucena nálezem Ústavního soudu ze dne 1.7.2010, sp.zn. Pl. ÚS 14/10, který odejmutí možnosti věřitelů popírat přihlášené pohledávky označil za protiústavní.

insolvenčního soudu své popření vůči věřiteli, který pohledávku přihlásil. Je důležité připomenout, že věřitel, který popírá vykonatelnou pohledávku, může dle § 200 odst. 6 InsZ „jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu ... uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí...”

Dále lze konstatovat, že InsZ přinesl detailní úpravu popěrných úkonů (pravosti, výše a pořadí pohledávek) a postupu osob k nim oprávněných (ve vztahu k vykonatelným i nevykonatelným pohledávkám), které za platnosti a účinnosti ZKV byly definovány pouze na úrovni judikatury.

3.7 Sankce za uplatnění nadhodnocené pohledávky a nadhodnoceného zajištění

Vedle výše uvedené včasnosti uplatnění pohledávky lze spatřovat druhý klíčový aspekt vyžadovaný k řádnému přihlášení věřitelovy pohledávky, a to její řádnost ve smyslu její skutečné výše, přičemž v obecné rovině lze konstatovat, že věřitel v souladu s ust. § 176 InsZ odpovídá za správnost údajů uvedených v přihlášce jeho pohledávky, přičemž níže popsané sankční opatření se budou dle ustálené judikatury Vrchního soudu v Praze vztahovat a posuzovat ohledně každé jednotlivé přihlášené pohledávky samostatně, a nikoli přihlášky jako celku.¹⁴⁸

K této odpovědnosti nalezneme v koncepci InsZ mimo jiné velmi striktní ustanovení §§ 178 a 179, jejichž účelem je zamezit věřitelům v přihlašování pohledávek, které nepředstavují opodstatněný nárok věřitelů, a to především prostřednictvím hrozby velmi znatelné sankce, která takového věřitele postihne dvojnásobným způsobem. Úprava InsZ obsažená v § 178 InsZ stanovuje, že „bude-li po přezkoumání postupem podle tohoto zákona přihlášená pohledávka zjištěna tak, že skutečná výše přihlášené pohledávky činí méně než 50 % přihlášené částky, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna. Věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit, aby ve prospěch

¹⁴⁸ Srovnej např. usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. KSUL 69 INS 2401/2010, 1 VSPH 892/2010-P14-7 ze dne 15.10.2010 nebo č.j. MSPH 59 INS 2357/2008, 2 VSPH 1022/2010-P8-8 ze dne 16.2.2011

majetkové podstaty zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem přihlášení a přezkoumání pohledávky, nejvýše však částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna; jde o incidenční spor“ a speciálně též úprava k nadhodnocenému právu na uspokojení ze zajištění přihlášené pohledávky obsažená v § 179 InsZ, která stanovuje, že „bude-li po přezkoumání postupem podle tohoto zákona přihlášená pohledávka zjištěna tak, že věřitel má právo na právo na uspokojení ze zajištění přihlášené pohledávky v rozsahu menším než 50 % hodnoty zajištění uvedené v přihlášce nebo že má právo na uspokojení ze zajištění v pořadí horším, než uvedl v přihlášce pohledávky, k jeho právu na uspokojení této pohledávky ze zajištění se v insolvenčním řízení nepřihlíží; ustanovení § 299 odst. 2 tím není dotčeno. Věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit, aby ve prospěch zajištěných věřitelů, kteří přihlásili pohledávku se zajištěním ke stejnému majetku, zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem uplatnění a přezkoumání práva na uspokojení ze zajištění, nejvýše však částku, o kterou hodnota zajištění uvedená v přihlášce převýšila hodnotu zjištěného zajištění; jde o incidenční spor“.

Eliminace těchto nepodložených pohledávek je jednoznačně úmyslem zákonodárce, když věřitelé uplatňující nadhodnocené pohledávky tak často činí především s cílem ovládnout při schůzi věřitelů hlasovací práva a zajistit sobě nebo spřízněným osobám postavení ve věřitelském výboru.¹⁴⁹ Vůči věřitelům, kteří přihlásili nadhodnocenou pohledávku, a taková bude do skončení přezkumného jednání popřena v rozsahu větším než 50 %, budou, resp. mohou být dle § 178 InsZ uplatněny současně sankce nepřihlížení k pohledávce ani co do rozsahu, v kterém byla zjištěna (v souladu s ust. § 185 InsZ bude insolvenčním soudem rozhodnuto o odmítnutí přihlášky pohledávky), a dále může být věřiteli uložena povinnost uhradit ve prospěch majetkové podstaty peněžitou částku, která může představovat maximálně výši popřené části přihlášené pohledávky. O tomto rozhoduje na návrh insolvenčního správce insolvenční soud a bude tedy zahájen incidenční spor, v rámci kterého bude dle ustálené judikatury

¹⁴⁹ Viz komentář KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 230.

zkoumána především dobrou vírou přihlášeného věřitele a případná možnost ovlivnění postavení ostatních věřitelů.¹⁵⁰

Jak je uvedeno výše, sankční opatření jsou zvláště v § 179 InsZ upravena pro zajištěné věřitele, kteří uplatní nadhodnocený rozsah zajištění. Sankce přichází na řadu za předpokladu, kdy bude uplatněné zajištění v rámci přezkumného jednání více než z 50 % popřeno nebo dojde ze strany insolvenčního správce k popření pořadí zajištění, které věřitel uvedl v rámci přihlášky své zajištěné pohledávky, jinými slovy insolvenční správce sdělí, že po přezkoumání zajištěné pohledávky bylo zjištěno, že zajištění věřitele je v horším pořadí, než tvrzené přihláškou pohledávky. V případě zajištěných věřitelů, za výše uvedených předpokladů, bude pohledávka postižena sankcí nepřihlížení k uplatněnému zajištění a uplatněná pohledávka bude dále posuzována jako nezajištěná a tomuto věřiteli může být insolvenčním soudem na návrh insolvenčního správce dále uložena sankce zaplatit ve prospěch řádně přihlášených zajištěných věřitelů částku odpovídající až rozdílu přihlašované a skutečně zjištěné hodnotě zajištění. Uhrazovací povinnost v případě nadhodnoceného zajištění tedy neprobíhá na úkor všech věřitelů (majetkové podstaty), jako v případě nezajištěných věřitelů, ale ve prospěch věřitelů zajištěných stejným předmětem zajištění. Právě ti mohou být přihlášením nadhodnoceného zajištění nejvíce dotčeni. Poněkud problematická se může zdát ta část ustanovení, kde je stanoveno, že sankcí může být postižen zajištěný věřitel, který uplatní pohledávku, jejíž zajištění bude zjištěno *v rozsahu menším než 50 % hodnoty zajištění*. InsZ ani komentář nedává jasné vodítko, jak by měl insolvenční správce při přezkumu přihlášeného zajištění postupovat, resp. jak má určovat hodnotu zajištění. V praxi by tedy musel insolvenční správce v každém případě, kdy jsou přihlašovány zajištěné pohledávky, postupovat dle § 167 odst. 2 InsZ a v okamžiku přihlášení takové pohledávky zadat znalci vypracování znaleckého posudku. Toto však není jeho zákonnou povinností, tu má pouze v případě, že: a) je úpadek dlužníka řešen reorganizací, b) je úpadek dlužníka řešen konkursem a schůze věřitelů doporučí svým usnesením zpeněžení majetku dlužníka postupem dle § 290 InsZ, tj. prodej podniku dlužníka jedinou smlouvou, c) požaduje-li ocenění majetku zapsaného do majetkové

¹⁵⁰ Dle usnesení Vrchního soudu ze dne 19. 1. 2010, č.j. 1 VSPH 771/2009-B-51, sp. zn. KSPA 48 INS 1513/2009 se bude jednat o takové úkony, které by způsobily, že by pohledávky ostatních věřitelů mohly být uspokojeny v menší míře.

podstaty znalcem věřitelský výbor a tento požadavek finančně zajistí ze svých prostředků (§ 219 odst. 2 InsZ).¹⁵¹ Reálnou použitelnost a funkci předmětné části ustanovení § 179 InsZ spatřuji spíše (v případech, kdy insolvenční správce nevyužije svého práva, nikoli povinnosti, zadat vypracování znaleckého posudku) pro případy naprosto zjevného rozporu přihlášeného rozsahu zajištění pohledávky s insolvenčním správcem předvídanou hodnotou majetku tvořícího zajištění, přičemž pro případ pochyb nezbude insolvenčnímu správci nic jiného, než požadovat ocenění majetku znalcem dle § 167 odst. 2 InsZ ve spojení s ust. §153 InsZ, který bude také použit k určení v této situaci, přičemž uhrazovací povinnost půjde dle § 157 InsZ solidárně k tíži zajištěných věřitelů a ve prospěch majetkové podstaty.

Výše popsané sankční dopady jsou do jisté míry korigovány úpravou § 180 InsZ, dle kterého nelze uložit povinnost zaplatit částku dle §§ 178 a 179 InsZ věřiteli, který v průběhu řízení práva spojená s popřenou pohledávkou nevykonával. V této souvislosti je na věřiteli požadována především pasivita ohledně účasti na schůzi věřitelů, členství ve věřitelském výboru, rozhodování o průběhu insolvenčního řízení.¹⁵² Tento závěr lze dovozovat také výkladem § 182 InsZ, přičemž, pokud věřitel nadhodnocené pohledávky nebo nadhodnoceného zajištění kumulativně v rámci insolvenčního řízení neučinil žádný úkon, který mohl zhoršit postavení jiného věřitele a zároveň přihlašoval svou pohledávku v dobré víře, může se následným zpětvzetím dle § 184 InsZ a/nebo částečným zpětvzetím své pohledávky (ve spojení s ust. § 187 InsZ) vyhnout možnosti uložení sankce stanovené §§ 178 a 179 InsZ.¹⁵³

3.8 Pohledávky vyloučené z uspokojení

Pohledávky neuspokojované v insolvenčním řízení tvoří specifickou kategorii, která je odlišná od všech pohledávek v kapitole 3 uvedených. Na rozdíl od ostatních kategorií, které se dělí toliko především podle způsobu, jakým dochází k jejich

¹⁵¹ Viz komentář KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 214.

¹⁵² Viz názor uvedený v komentáři KOTOUČOVÁ, J. aj. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 398.

¹⁵³ K tomu blíže také usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.6.2012, sp.zn. KSUL 71 INS 13494/2011, 1 VSPH 584/2012-P1-10, který stanoví, že rozhodující pro uložení předmětné sankce je výše pohledávky při jejím přezkumu.

uplatnění, je pojičkem těchto nároků právě zákaz uspokojení v rámci insolvenčního řízení.

V následujících odstavcích bych rád při členění neuspokojovaných pohledávek vycházel z judikatury Nejvyššího soudu, který se v předmětném usnesení¹⁵⁴ mimo jiné zabýval také problematikou jednotlivých skupin pohledávek, které se v rámci insolvenčního řízení neuspokojují. V rámci tohoto usnesení lze spatřovat čtyři možné kategorie pohledávek vyloučených z upokojování.

Nejprve je třeba zařadit skupinu pohledávek vyloučených výslovně taxativním výčtem v InsZ. Tento zcela jasně stanovuje, které pohledávky se v insolvenčním řízení neuspokojují a v ust. §170 InsZ je dán jejich uzavřený výčet¹⁵⁵. V souladu se zněním uvedeného paragrafu jsou vyjmenované pohledávky ze zákona vyloučeny z uspokojení a insolvenční soud o takových nevydává žádné rozhodnutí¹⁵⁶. Pohledávky dle §170 InsZ jsou vyloučeny jako takové a nezáleží tudíž na osobě věřitele, tj. vyloučeny jsou pohledávky všech skupin věřitelů.

Zároveň chci upozornit, že tento výčet neplatí úplně vždy a zcela bezvýhradně. Můžeme nalézt několik případů výjimek a specifík. Lze je spatřovat ve smluvních úrocích, které jsou sjednány u zajištěných nároků v období, než se dlužník dostal do prodlení, resp. vzniklých před zahájením insolvenčního řízení a to jen v případech řešení úpadku reorganizací nebo zpeněžením dlužníkovy podniku v konkursu podle § 290 InsZ.¹⁵⁷ Dále lze uvést, že v případech nákladů, které vzniknou účastníkům jejich

¹⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 NSČR 16/2011-P8-23, KSPH 39 INS 4718/2009.

¹⁵⁵ Dle § 170 InsZ jimi jsou: a) úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, vzniklých před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí, b) úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek věřitelů, které se staly splatné až po rozhodnutí o úpadku, c) pohledávky věřitelů z darovacích smluv, d) mimosmluvní sankce postihující majetek dlužníka, s výjimkou penále za nezaplacení daní, poplatků, cla, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného za veřejné zdravotní pojištění, pokud povinnost zaplatit toto penále vznikla před rozhodnutím o úpadku, e) smluvní pokuty, pokud právo na jejich uplatnění vzniklo až po rozhodnutí o úpadku, f) náklady účastníků řízení vzniklé jim účastí v insolvenčním řízení.

¹⁵⁶ Rozhodnutí, kterým by insolvenční soud pohledávku odmítl, jelikož z podstaty věci není takového rozhodnutí o odmítnutí třeba. Taková, ač přihlášená pohledávka, totiž nemůže být v insolvenčním řízení uspokojena ze zákona. Viz. také komentář KOTOUČOVÁ, J. aj. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 375

¹⁵⁷ Viz ust. § 171 InsZ

účastí v insolvenčním řízení dle § 170 písm. f) InsZ, zásadně nedochází k uspokojení, to však neplatí u náhrad nákladů incidenčního sporu.¹⁵⁸

Pokud dojde k přihlášení pohledávky vyloučené z uspokojení, provádí insolvenční správce v rámci přezkumného jednání její přezkum. Komentář dovozuje, že „samotná skutečnost, že přihláškou pohledávky nebo postupem dle § 203 byl uplatněn některý z nároků vymezených v tomto ustanovení insolvenčního zákona¹⁵⁹, není důvodem pro to, aby insolvenční správce takový nárok popřel. Pokud je nárok jinak oprávněný, má být insolvenčním správcem uznán, současně musí insolvenční správce uvést, že jde o nárok vymezený v § 170 a nelze jej proto v průběhu insolvenčního řízení uspokojit“¹⁶⁰. V tomto případě je důležité zmínit, že i když insolvenční správce nárok plynoucí z přihlášení pohledávky vyloučené z uspokojení uzná, nezařazuje ji do seznamu přihlášených pohledávek¹⁶¹.

Nemožnost domáhat se s úspěchem uspokojení těchto pohledávek v rámci insolvenčního řízení neznamena, že by tím měla být dotčena jejich existence a po skončení insolvenčního řízení se nemohl věřitel domáhat jejich uspokojení jinými prostředky¹⁶², samozřejmě za předpokladu, že dlužník důsledkem konkursu nezanikne. Uvedené nelze použít v případech, kdy je úpadek dlužníka řešen reorganizací. A to z toho důvodu, že v důsledku schválení reorganizačního plánu dochází k zániku pohledávek vypočtených v § 170 InsZ, není-li reorganizačním plánem stanoveno jinak¹⁶³.

Do druhé skupiny vyloučených pohledávek lze zařadit pohledávky sice věřitelem přihlášené, avšak z určitých důvodů, zjištěných v průběhu insolvenčního řízení, k takovým nelze přihlížet. Důvody, v důsledku kterých nelze k pohledávce přihlížet jako k řádně a včas přihlášené, lze spatřovat v a) přihlášení pohledávky po lhůtě stanovené insolvenčním soudem, b) neodstranění vady, kterou trpí přihláška

¹⁵⁸ Dle ust. § 163 InsZ jsou náhrady nákladů incidenčních sporů zvláštní pohledávkou, která nepatří k pohledávkám vyloučeným z uspokojení v insolvenčním řízení.

¹⁵⁹ Tedy § 170 InsZ.

¹⁶⁰ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 220-221.

¹⁶¹ Viz § 189 odst. 1 InsZ

¹⁶² WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní, Vysokoškolská učebnice*. 5. aktualizované vydání, doplněné o předpisy evropského práva. Praha: Linde Praha akciová společnost, 2008. s. 647

¹⁶³ Ust. § 359 InsZ.

pohledávky, c) přihlášení nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem v důsledku včasného nepodání určovací žaloby, d) přihlášení pohledávky, jejíž skutečná výše byla zjištěna v rozsahu menším než 50 %. V souladu se zněním § 185 InsZ budou takové pohledávky rozhodnutím insolvenčního soudu odmítnuty.

Poslední skupinu neuspokojovaných pohledávek je možno analogicky odvodit od předchozí skupiny, tj. od těch uvedených v předchozím odstavci. Jsou jimi pohledávky, které spadají do kategorie přihlašovaných, nebo těch, které se uplatňují přímo u insolvenčního správce, přičemž věřitelům takové pohledávky vznikly až po uplynutí lhůty stanovené insolvenčním soudem k přihlášení. Z logiky věci nemohou být do této kategorie neuspokojovaných pohledávek zařazovány pohledávky za majetkovou podstatou či pohledávky postavené jim na roveň, jelikož takové se v insolvenčním řízení neuplatňují přihlašováním.

3.9 Zajištěné pohledávky

Nad rámec charakteristiky zajištěných pohledávek (a také mimo jiné vymezení zajištěných věřitelů vůči věřitelům odděleným dle ZKV) uvedené v podkapitole 3.1.1 považují za vhodné uvést a blíže konkretizovat některé zvláštnosti, které charakterově tento druh pohledávek od ostatních odlišují.

Na prvním místě je třeba říci, že věřitel disponující zajištěnou pohledávkou má nadevší pochybnost silnější postavení než věřitelé nezajištění, což je obecný fakt, který se promítá také do řízení insolvenčního a dlužníkův úpadek takový věřitel pocítí na rozdíl od ostatních věřitelů v omezené míře. Vždy je však nutné mít na paměti, že zajištěný věřitel je povinen v rámci přihlašování pohledávky v přihlášce uvést všechny rozhodné skutečnosti o způsobu zajištění své pohledávky. V případě, kdy věřitel, ač zajištěný, své právo plynoucí z platného zajištění neuvede, dostatečně jej nespecifikuje a tím jej tedy platně neuplatní, bude v souvislosti s insolvenčním řízením považován za věřitele nezajištěného a výhody plynoucí z výsadního postavení zajištěného věřitele mu v důsledku toho nebudou svědčit.

Privilegované postavení spočívá především v tom, že zajištění věřitelé mohou být ze zpeněženého předmětu zajištění uspokojováni v zásadě kdykoli v průběhu insolvenčního řízení a insolvenční správce je vázán pokyny zajištěného věřitele směřujícími ke zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která

slouží k zajištění pohledávky¹⁶⁴, stejně tak jako pokyny zajištěného věřitele směřujícími k řádné správě¹⁶⁵. V praxi je častým jevem, že zajištěných věřitelů je v rámci jednoho předmětu zajištění několik a pohledávky zajištěných věřitelů jsou zcela nebo z části zajištěny stejným majetkem úpadce, stejnou majetkovou hodnotou. I v takovém případě je insolvenční správce ve způsobu zpeněžení a řádné správě vázán pokyny zajištěných věřitelů. Za takové situace jej však zajištění věřitelé udělují společně¹⁶⁶, tj. společným pokynem. Může však nastat situace, kdy jsou pokyny jednotlivých zajištěných věřitelů v rozporu nebo jsou zajištěnými věřiteli uděleny samostatně bez předchozí dohody. V takovém případě je nelze považovat za společný pokyn ve smyslu § 293 InsZ a pro nesplnitelnost nastoupí, stejně jako v případech pasivity zajištěného věřitele, suplující pokyn soudu, který pokyn zajištěných věřitelů nahradí svým rozhodnutím vydaným v rámci dohlédací činnosti.¹⁶⁷

V předchozí podkapitole bylo dále naznačeno, že ne všechno příslušenství pohledávky je automaticky vyloučeno z uspokojování v insolvenčním řízení. Tato výjimka, stanovená v § 171 InsZ, svědčí právě zajištěným věřitelům, kteří sjednali úrok ke své následně řádně uplatněné pohledávce (a v přihlášce své zajištěné pohledávky jej řádně uvedli), přičemž tato vznikla ještě před zahájením insolvenčního řízení. Zajištěný věřitel má tedy možnost s úspěchem se domáhat sjednaných úroků, které se jako příslušenství pohledávky počítají v tomto smyslu ode dne následujícího po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. Moment zahájení přičítání úroků tedy zákon spojuje se dnem rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka. V této souvislosti je nutné si uvědomit, že toto rozhodnutí nemusí být vždy nutně spojeno s rozhodnutím o úpadku dlužníka v souladu s ustanoveními § 148 a § 149 InsZ.¹⁶⁸ O úročení pohledávky je přitom možné uvažovat pouze za předpokladu, že je úpadek dlužníka řešen reorganizací nebo konkursem (dochází-li ke zpeněžení majetkové podstaty, resp. podniku dlužníka jedinou smlouvou dle § 290 InsZ). Výše přirostlých úroků je pak ve finále limitována rozsahem ocenění předmětu zajištění. Předmětné ustanovení

¹⁶⁴ Viz § 293 InsZ.

¹⁶⁵ Viz § 230 odst. 2 InsZ.

¹⁶⁶ Viz § 293 a § 230 odst. 2 InsZ.

¹⁶⁷ KRHUT, Rostislav. Insolvenční poradna. Konkursní noviny [online]. [cit. 2013-04-21]. Brno: COOPER PRESS, s.r.o., 2012, č. 5, vydáno 5.1 2. 2012. Dostupné z <<http://www.kn.cz/clanek/insolvenncni-poradna-13>>.

¹⁶⁸ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 222.

představuje zajisté další zvýhodnění zajištěných věřitelů a jeho účelem je stimulovat zajištěné věřitele k působení na rychlé řešení úpadku dlužníka.¹⁶⁹

¹⁶⁹ ZELENKÁ, J. aj. *Insolvenční zákon (zákon č. 182/2006 Sb., ve znění zákona č. 312/2006 Sb., č. 108/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb.) poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha akciová společnost, 2008. s. 277.

4. USPOKOJENÍ POHLEDÁVEK

V této kapitole bych se rád pokusil nastínit způsob, kterým se v rámci insolvenčního řízení jednotlivé druhy uplatněných pohledávek uspokojují a jejich vzájemné postavení. V rámci této kapitoly se zaměřím zejména na uspokojení pohledávek při způsobu řešení úpadku konkursem a podružněji se také dotknu uspokojování v souvislosti s reorganizací a oddlužením. Rád bych se v této souvislosti více zabýval uspokojením pohledávek zajištěných věřitelů v rámci konkursu, kterým bude věnována samotná podkapitola.

4.1 *Uspokojení pohledávek v rámci konkursu*

Dle systematiky uvedené v kapitole 3 a k ní příslušných podkapitol lze v souvislosti s uspokojením pohledávek v rámci konkursu rozlišovat pohledávky, které spadají do kategorie pohledávek uspokojovaných kdykoli v průběhu insolvenčního řízení, většinové kategorie nezajištěných pohledávek uspokojovaných na základě rozvrhového usnesení a specifické kategorii pro zajištěné pohledávky.

První kategorii tvoří ve smyslu ustanovení §§ 168 a 169 InsZ pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Dle uvedených ustanovení se takové pohledávky uspokojí v zásadě kdykoli po rozhodnutí o úpadku a v plné výši. Pravidla pro uspokojení a hrazení těchto pohledávek upravuje ustanovení § 203 InsZ, které stanoví, že pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň se uplatňují přímo vůči insolvenčnímu správci pořadem práva, na kterého se pro tento případ pohlíží, jako by byl sám dlužníkem (srov. také § 248 odst. 4 InsZ). Tito věřitelé se domáhají uspokojení svých pohledávek tak, jako by insolvenční řízení neprobíhalo.¹⁷⁰ InsZ myslí i na případ, kdy k uspokojení těchto pohledávek nedojde ze strany insolvenčního správce dobrovolně. V takovém případě je dána „zapodstatovým“ věřitelům a jim postaveným na roveň možnost domáhat se uspokojení své pohledávky prostřednictvím žaloby podané proti insolvenčnímu správci, přičemž v tomto případě nejde o incidenční spor a

¹⁷⁰ Viz komentář KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 258.

nebude se tedy ani příslušnost soudu určovat dle § 159 InsZ.¹⁷¹ V případě, že nebude rozsah výtěžku zpeněžení majetkové podstaty (v případě řešení úpadku konkursem) postačovat mimo jiné také k plnému předrozvrhovému uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou a jim postaveným na roveň, bude postupováno dle § 305 odst. 2 InsZ¹⁷².

V rámci konkursu InsZ poměrně konkrétně upravuje problematiku konečné zprávy a s ní souvisejícího vyúčtování výdajů a odměny insolvenčního správce, přičemž konečná zpráva je pro přihlášené věřitele, resp. uspokojení jejich uplatněných pohledávek klíčová¹⁷³. Konečná zpráva je korigována zákonnými požadavky, zejména těmi kladenými na insolvenčního správce při jejím předkládání a obsahové náležitosti konečné zprávy samotné. V této souvislosti je důležité zmínit proces přezkoumání a projednání konečné zprávy upravený ust. § 304 InsZ. Především je pak zásadní možnost věřitelů seznámit se s jejím zveřejněným zněním v insolvenčním rejstříku a v procesněprávní lhůtě 15 dnů podat námitky. K těmto námitkám se následně vyjádří insolvenční správce, avšak závazné rozhodnutí náleží jen insolvenčnímu soudu.¹⁷⁴ Dalším procesním oprávněním věřitelů je, že pokud jejím námitkám nebude vyhověno, mohou proti takovému rozhodnutí insolvenčního soudu podat odvolání.

Na konečnou zprávu bezprostředně navazuje a samotné uspokojení naprosté většiny věřitelů (vyjma výše uvedených věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a jim postaveným na roveň a věřitelů zajištěných pohledávek, kterým se budu věnovat níže) probíhá na základě a v souladu s rozvrhovým usnesením insolvenčního soudu, které je vydáváno za splnění procesních podmínek obsažených v § 306 InsZ, tj. že insolvenční správce předloží soudu návrh rozvrhového usnesení, ten jej po stránce věcné správnosti přezkoumá a vydá samotné rozvrhové usnesení, v němž určí částky, které mají být věřitelům vyplaceny, přičemž zahrnutí věřitelé budou uspokojeni

¹⁷¹ Příslušným bude dle § 9 a § 85 odst. 4 o.s.ř. obecný soud insolvenčního správce, tj. okresní soud, v jehož obvodu má insolvenční správce sídlo.

¹⁷² Dle § 305 odst. 2 InsZ se uspokojí nejdříve odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, poté pohledávky věřitelů podle § 168 odst. 1 písm. e) a § 169 odst. 1 písm. g), poté pohledávky věřitelů z úvěrového financování, poté náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty a poté pohledávky věřitelů na výživném ze zákona; ostatní pohledávky se uspokojí poměrně.

¹⁷³ Ust. § 302 odst. 3 stanoví, že konečná zpráva insolvenčního správce musí vyústit ve vyčíslení částky, která má být rozdělena mezi věřitele, a v označení těchto věřitelů, s údajem o výši jejich podílů na této částce.

¹⁷⁴ KOTOUČOVÁ, J. aj. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 734.

poměrně k zjištěné výši svých pohledávek ve vztahu k pohledávkám ostatních zahrnutých věřitelů. To vše proto, že v rámci insolvenčního řízení v drtivé většině případů nedochází k situacím, kdy je výtěžek zpeněžení majetkové podstaty¹⁷⁵ dostačující k plnému uspokojení všech věřitelů. InsZ dále v § 301 připouští, aby byl na návrh insolvenčního správce soudem povolen částečný rozvrh a to za předpokladu, že jej umožňuje stav výtěžku zpeněžení majetkové podstaty a nebudou jím dotčena práva zajištěných věřitelů, nemůže jím být ohrožen samotný rozvrh po konečné zprávě (viz výše) a rovněž není pochyb o navrhovaném uspokojení, do částečného rozvrhu zahrnutých, pohledávek. Přičemž částka vyplacená věřitelům na základě částečného rozvrhu, v rozsahu poskytnutého plnění, způsobuje zánik takto uspokojených pohledávek.¹⁷⁶

InsZ upravuje institut rozvrhu odlišně od ZKV především v tom ohledu, že v rámci InsZ nejsou charakterově odlišné pohledávky rozděleny do tříd¹⁷⁷. InsZ do jisté míry tento posun koriguje zavedením kategorie pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (uvedených v podkapitole 3.1.2 písm. d a také výše v této kapitole) což, i dle důvodové zprávy k návrhu insolvenčního zákona, předchozí třídění pohledávek účelně nahrazuje.

Specifické postavení přiznává InsZ pohledávkám, o kterých nejsou ke dni vydání rozvrhového usnesení splněny podmínky pro jejich výplatu, nebo se jedná o pohledávky v tento okamžik stále sporné¹⁷⁸. Dle § 307 odst. 4 InsZ složí insolvenční správce v takovém případě částky, které by mohly na tyto připadnout do úschovy u insolvenčního soudu a jakmile odpadnou překážky k jejich výplatě, vydá o nich insolvenční soud další rozvrhové usnesení. Rozhodným okamžikem pro zařazení dané pohledávky do rozvrhu je den vydání rozvrhového usnesení.¹⁷⁹

4.2 *Uspokojení pohledávek v rámci reorganizace a oddlužení*

Nyní se pokusím v několika odstavcích nastínit způsob uspokojování uplatněných pohledávek v rámci reorganizace a následně také oddlužení, a to především

¹⁷⁵ Jak jej definuje § 283 InsZ.

¹⁷⁶ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 657/2006.

¹⁷⁷ Viz § 32 ZKV.

¹⁷⁸ Viz § 306 odst. 4 InsZ.

¹⁷⁹ Viz § 306 odst. 5 InsZ.

s přihlédnutím k některým zvláštnostem. Pojmově tyto instituty nebudu hlouběji popisovat, což ani není předmětem této práce.

V rámci řešení úpadku formou reorganizace je opět zaměřena pozornost na poměrné uspokojení dlužníkových věřitelů. Na rozdíl od konkursu však k dosažení tohoto cíle dochází za použití jiných prostředků, což je nevyhnutelným důsledkem jeho sanační povahy.¹⁸⁰ Dle § 316 odst. 1 InsZ je reorganizaci pojmově vlastní postupné uspokojování dlužníkových pohledávek při zachování provozu jeho podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu. Věřitelé nejsou tedy uspokojeni jednorázovým zpeněžením majetku dlužníka, nýbrž prostřednictvím postupného uspokojování z další podnikatelské činnosti, respektive kladných výsledků hospodaření plynoucích ze zachovaného provozu podniku.

V souladu s ustanovením § 334 InsZ se reorganizace účastní přihlášení věřitelé, jakož i věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou a věřitelé jim na roveň postavení. Systém uspokojování pohledávek za majetkovou podstatou a jim postavených na roveň není v případě reorganizace příliš odlišný od toho prováděného v rámci konkursu. Uhrazení pohledávek¹⁸¹ je, dle § 348 odst. 1 písm. e) InsZ, v zásadě podmínkou pro schválení reorganizačního plánu soudem. Uplatnění těchto pohledávek se tedy neděje generálním způsobem dle § 203 InsZ vůči insolvenčnímu správci, nýbrž zjevně přímo vůči dlužníkovi a bude hrazena z majetkové podstaty, která je v jeho dispozici.

Při uspokojování pohledávek plněním reorganizačního plánu dochází dle ust. § 356 InsZ k zániku dosavadních práv věřitelů a tato jsou navázána a nahrazena právy novými, která jsou stanovena reorganizačním plánem. Stále je však zachována osoba dlužníka, která je uvedena a její povinnosti stanoveny v reorganizačním plánu.¹⁸² Nezajištění věřitelé se musí vyjádřit k navrhovanému reorganizačnímu plánu a na základě toho budou zařazeni do příslušné skupiny. Neudělí-li souhlas, lze reorganizační plán schválit jen za podmínek uvedených v § 349 odst. 2 InsZ.

¹⁸⁰ Viz komentář KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha. ASPI, a.s. 2008, s. 418.

¹⁸¹ Uhrazení již proběhnuvší nebo to, které na základě reorganizačního plánu proběhne ihned poté, co reorganizační plán nabude účinnosti.

¹⁸² Viz KOTOUČOVÁ, J. aj. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 836.

Zvláštní postavení, i v tomto případě, InsZ zákon přiznává zajištěným věřitelům, kteří jsou v kategorizaci věřitelů opět oddělení a v souladu s § 337 odst. 2 InsZ tvoří v rámci procesu schvalování reorganizačního plánu samostatnou skupinu. V této souvislosti lze v rámci schvalování reorganizačního plánu ve vztahu k předmětu zajištění uvažovat jednak o jeho zachování, změně nebo zrušení. K uspokojení zajištěného věřitele přitom dochází na základě a v souladu se schváleným reorganizačním plánem. Bez souhlasu skupiny zajištěných věřitelů lze reorganizační plán schválit jen, bude-li možno jej dle § 349 odst. 1 InsZ považovat za spravedlivý. To bude za předpokladu, že mají-li podle něj věřitelé takové skupiny získat k zajištění svých pohledávek stejný nebo obdobný druh zajištění, v témže pořadí, ke stejnému nebo obdobnému majetku dlužníka, případně k jinému majetku dlužníka nejméně stejné hodnoty, stanovené ke dni účinnosti reorganizačního plánu a obdržet plnění, jehož současná hodnota ke dni účinnosti reorganizačního plánu se bude rovnat nejméně hodnotě zajištění stanovené ve znaleckém posudku v tom případě.

Oddlužení je, stejně jako reorganizace, alternativním způsobem řešení úpadku ke konkursu a za zákonem stanovených okolností v něj mohou být také přeměněny.¹⁸³ Oddlužení je nutno chápat jako výsadu poskytovanou InsZ dlužníkům,¹⁸⁴ kteří nejsou podnikateli,¹⁸⁵ aby se mohli opět plnohodnotně začlenit do společenského života a to na úkor svých věřitelů jedním ze způsobů oddlužení, tj. zpeněžením majetkové podstaty nebo splátkovým kalendářem. V rámci zpeněžení majetkové podstaty bude postupováno analogicky k tomu popsanému výše v souvislosti s konkursem a v případě splátkového kalendáře bude dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Tito budou uspokojeni

¹⁸³ Viz § 363 a 418 InsZ.

¹⁸⁴ Viz § 389 InsZ.

¹⁸⁵ Dle usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, sen. zn. 29 NSČR 3/2009 - A-59 lze připustit oddlužení, za současného splnění dalších požadavků, i u dlužníka, který již nepodniká, ale malá část jeho závazků pochází z předchozího podnikání. Současně se Nejvyšší soud ČR vyjádřil, že to, zda existuje rozumný důvod nepokládat při rozhodování o návrhu na povolení oddlužení nebo při rozhodování o tom, zda se oddlužení schvaluje, za překážku bránící uplatnění institutu oddlužení neuhrazený dluh z dlužníkovy dřívějšího podnikání, uváží insolvenční soud vždy především s přihlédnutím k době vzniku konkrétního dlužníkovy závazku (dluhu) z podnikání, době ukončení jeho podnikání, četnosti neuhrazených závazků (dluhů) dlužníka z podnikání, výši konkrétního dlužníkovy závazku (dluhu) z podnikání v porovnání s celkovou výší všech dlužníkových závazků a k tomu, zda věřitel, o jehož pohledávku jde, je srozuměn s tím, že bude podrobena režimu oddlužení.

minimálně do 30 % výše svých pohledávek a zajištění věřitelé pouze z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění.¹⁸⁶ Je nutné mít na paměti, že ke schválení oddlužení dochází na základě rozhodnutí o povolení insolvenčním soudem, který je oprávněn návrh na jeho povolení pro neodstranění jeho vad, jeho nedoplnění nebo nesplnění zákonem požadovaných náležitostí odmítnout.¹⁸⁷

4.3 Uspokojení zajištěných pohledávek v rámci konkursu

Je možné konstatovat, že koncepce uspokojování uplatněných pohledávek v insolvenčním řízení je, v rámci každého jednotlivého způsobů řešení úpadku, relativně dosti podrobně upravena a v souladu s obecnou zásadou definovanou § 1 písm. a) InsZ. Zákodárce se tedy pokouší naplnit presumovaný cíl uspořádat majetkové vztahy k osobám dotčeným dlužnickým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužnických věřitelů (vyjma oddlužení). Uvedené je do jisté míry korigováno a zacíleno na zásadně poměrné uspokojení dlužnických věřitelů je omezováno upřednostněním zajištěných věřitelů. V praxi se lze takto setkávat se situacemi, kdy předmět zajištěných pohledávek tvoří většinovou část celkové výše dlužníkovi majetkové podstaty. Jeho zpeněžením tudíž dojde k plnému uspokojení zajištěných věřitelů a pouhému bezvýznamnému uspokojení věřitelů nezajištěných. Solidarita zajištěných věřitelů s těmi nezajištěnými je tak do značné míry omezena.

V návaznosti na výše uvedené si zvláštní pozornost zaslouží uspokojení kategorie uplatněných pohledávek zajištěných věřitelů v rámci konkursu, jehož úprava v koncepci InsZ doznala, oproti úpravě oddělených věřitelů v ZKV, nejpodstatnějších změn.

Východiskem pro uspokojení věřitelů zajištěných majetkovou hodnotou spočívá ve skutečnosti, že takoví věřitelé jsou uspokojeni výtěžkem ze zpeněžení předmětu zajištění, tj. věci, pohledávky, práva či jiné majetkové hodnoty.¹⁸⁸ Dle InsZ, na rozdíl od úpravy oddělených věřitelů dle ZKV, jsou zajištění věřitelé uspokojováni z celého rozsahu výtěžku zpeněžení a snaha o solidaritu s těmi nezajištěnými je omezena na

¹⁸⁶ Viz § 398 InsZ.

¹⁸⁷ Viz § 393 odst. 3 InsZ.

¹⁸⁸ Srov. ust. §167 odst. 1 InsZ.

minimum. Koncepce InsZ je vystavěna na bezvýhradném upřednostnění uspokojení zajištěných pohledávek před pohledávkami nezajištěnými, přičemž k uspokojení ze zpeněženého předmětu zajištění dochází v jeho plné výši.¹⁸⁹ K omezení tohoto pravidla se přistupuje jen v důsledku aplikace ust. § 298 odst. 2 a 3 InsZ, kdy se od výtěžku zpeněžení odečtou částky odpovídající nákladům spojeným se správou a zpeněžením předmětu zajištění. Rozsah snížení výtěžku zpeněžením zástavy je však dle výše citovaného ustanovení InsZ omezen do výše 5 % výtěžku zpeněžení na náklady související se zpeněžením a 4 % na náklady související se správou. Tyto stanovené horní hranice možného krácení výtěžku však vždy plynou ze skutečně vynaložených nákladů insolvenčním správcem, který správu a zpeněžení provádí, a nelze jimi výtěžek zpeněženého předmětu zajištění zatěžovat automaticky. Uvedená limitace však může být po dohodě zajištěného věřitele a insolvenčního správce překročena a konečné krácení tak může ve svém důsledku dosahovat i vyšší míry. V souvislosti s krácením výtěžku zpeněžení je v poslední řadě také nutné uvést zákonnou odměnu insolvenčního správce, přičemž jí dle § 1 odst. 2 vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, v tomto případě bude částka odpovídající 2 % z výtěžku po provedení odečtu dle ust. § 298 odst. 2 a 3 InsZ, tj. z částky stanovené k vyplacení zajištěnému věřiteli.

Hodnota předmětu zajištění po zpeněžení nemusí v každém případě dosahovat výše hodnoty zajištěné pohledávky uplatněné v insolvenčním řízení přihláškou pohledávky. I na tento případ InsZ pamatuje a dle ustanovení § 167 odst. 2 je stanoveno, že *„je-li podle znaleckého posudku vypracovaného v insolvenčním řízení po rozhodnutí o úpadku hodnota zajištění nižší než výše zajištěné pohledávky, považuje se pohledávka co do takto zjištěného rozdílu za pohledávku nezajištěnou“*, co do zbytku neuspokojení pohledávky z předmětu zajištění se na zajištěného věřitele pohlíží jako na nezajištěného a bude v tomto rozsahu uspokojován společně s ostatními nezajištěnými

¹⁸⁹ KOTOUČOVÁ, J. aj. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 362.

věřiteli. Přičemž dle ust. § 167 odst. 1 InsZ je pro pořadí uspokojení zajištěných věřitelů rozhodující doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění.

5. K NĚKTERÝM ASPEKTŮM UPLATŇOVÁNÍ NÁROKŮ V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ VE SVĚTLE NAVRHOVANÉ NOVELY INSZ

V návaznosti na vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, který je projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR jako sněmovní tisk č. 929 (dále jen „**Novela**“), je nyní v legislativním procesu dosud nejrozsáhlejší novela InsZ, která je výsledkem iniciativy Ministerstva spravedlnosti a komplexního zmapování aplikační praxe InsZ a v důvodové zprávě řeší jednotlivé body, které vyústili z veřejné konzultace.

S ohledem na výše uvedené je tedy důležité zabývat se nejen platnou a účinnou právní úpravou úpdkového práva, popř. jejím vývojem, ale alespoň nastínit směr, kterým se tato oblast bude ubírat v blízké budoucnosti, přičemž pro účely této práce se pokusím krátce vystihnout to nejdůležitější, co v rámci uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení Novela a k ní příslušející, velmi podrobně popisná, důvodová zpráva obsahuje.

Jedna z Novelou připravovaných změn se má dotknout otázky včasnosti uplatňovaných pohledávek (popsané v této práci v podkapitole 3.3), kdy se má změna dotknout lhůty k přihlašování pohledávek. Zákonodárce uvádí, že důvod této změny spočívá v ustálené praxi insolvenčních soudů, které i v případech konkursů a reorganizací téměř bezvýhradně stanovují lhůtu dle § 136 odst. 3 InsZ ve spodní hranici rozmezí 30 dnů až 2 měsíce a tím do jisté míry popírají účel tohoto ustanovení v systému lhůt, na který navazuje zvláštní – kratší a pevná 30 denní lhůta pro případ řešení úpadku oddlužením dle § 136 odst. 4 InsZ.¹⁹⁰ Je tedy navrhováno, aby lhůta stanovená ve výzvě k přihlášení pohledávek byla nově předsána v délce 2 měsíců.¹⁹¹ V tomto smyslu je také Novelou navrhována změna ustanovení § 136 odst. 2 písm. d)

¹⁹⁰ K tomu více II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST, ČÁST PRVNÍ, v důvodové zprávě k Novele. [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146742>>.

¹⁹¹ Změna má být provedena bez zásahu do pevné lhůty 30 dnů pro případ, kdy soud s rozhodnutím o úpadku současně rozhodl i o oddlužení.

InsZ, zrušení platného znění ust. § 136 odst. 3 InsZ a celková další úprava ust. § 136 InsZ.

V důvodové zprávě je dále upínána pozornost k pohledávkám za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postaveným. Jedním z důvodů je, že v rámci veřejné konzultace bylo vzneseno několik požadavků na rozšíření jejich taxativních výčtů stanovených § 168 a § 169 InsZ. Zákonodárce v této souvislosti odkazuje na vývoj předmětné otázky v zahraničí v tom smyslu, že k rozšiřování počtu těchto pohledávek nedochází, ba naopak je omezován na naprosté minimum, tedy s rozšiřováním taxativních výčtů (třeba i prostřednictvím zvláštního zákona¹⁹²) nesouhlasí a v rámci Novely zařazuje pouze drobné změny zpřesňujícího charakteru. Domnívám se, že se jedná o krok dobrým směrem, jelikož další rozšiřování výčtů by mělo v konečném důsledku bezpochyby negativní dopad na nezajištěné věřitele a způsobovalo by ještě nižší míru uspokojení jejich pohledávek.

V souvislosti s uvedeným, směřujícím k principu insolventního práva „*pari passu*“ (tedy „bez preferencí“), proběhla rozsáhlá diskuse a projevíli se tlaky orgánů veřejné správy ohledně skupiny pohledávek vyloučených z uspokojení, uvedených v § 170 InsZ a popsanych výše v podkapitole 3.8, především těch zahrnutých pod písm. d), označených jako mimosmluvní sankce. Dle názoru zákonodárce jsou takové vyloučeny z uspokojování na základě stejných důvodů, které svědčí nerozšiřování skupin pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávkám jim na roveň postaveným. Důležité je uvědomit si charakter takových pohledávek, resp. důvod jejich vzniku. Takové pohledávky mají charakter veřejnoprávní a vznikly v důsledku protiprávního jednání dlužníka. Jejich uspokojováním by došlo opět k dalšímu prohlubování míry uspokojení nezajištěných věřitelů (jak je uvedeno výše) a tím by insolvenční právo popíralo jeden ze svých hlavních účelů, tj. v jeho rámci uspokojit v co největší míře dlužníkovi věřitele.¹⁹³

¹⁹² K tomu A/OBECNÁ ČÁST, bod 1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti, iv. *Uplatňování nároků v insolvenčním řízení včetně úpravy postavení zajištěného věřitele*, v důvodové zprávě k Novele. [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146742>>, mimo jiné stanovuje, že „*připouští-li úpadkové právo prioritní postavení některých pohledávek, je nevyhnutelné, aby byl jejich výčet taxativní a aby právní úprava neumožňovala rozšiřování toho výčtu jinými zákony*“.

¹⁹³ K tomu blíže též KOTOUČOVÁ, J. aj. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 2.

Pohledávkám za majetkovou podstatou a jim postaveným na roveň se zákonodárce věnuje také v souvislosti s jejich uplatňováním, ve smyslu § 203 InsZ. Problematickým se v tomto případě jeví propojení zmiňovaného § 203 InsZ s ustanovením o dispozičním oprávnění k majetkové podstatě, tedy § 229 InsZ, především pak jeho odst. 3. Na jedné straně je stanoveno, že pohledávky za majetkovou podstatou a jim postavené na roveň se uplatňují vůči insolventnímu správci, který v tomto nastupuje do pozice dlužníka, na straně druhé je však osoba oprávněná nakládat s majetkovou podstatou zejména, nikoli výlučně, od zahájení insolventního řízení do doby rozhodnutí o úpadku a způsobu jeho řešení dlužník. V konečném důsledku uvedené znamená, že veškerá řízení, prostřednictvím kterých se věřitelé domáhají uhrazení svých pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, jsou vedena proti insolvenčnímu správci, který často majetkovou podstatou nedisponuje a samotné uspokojení v takovém případě konečně činí sám dlužník. Tuto nesrovnalost se Novela pokouší odstranit upřesněním § 203 InsZ¹⁹⁴ a zařazením navazujícího § 203a, který má stanovit pravidla pro řešení sporů o pořadí pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených.¹⁹⁵ V rámci těchto změn má být současně stanoveno, že osoba s dispozičním oprávněním, tedy v mnoha případech dlužník, bude dle Novelou navrhované úpravy § 229 odst. 5 postaven do pozice obdobné insolvenčnímu správci i v rámci odpovídajících povinností a odpovědností podle ust. §§ 36 a 37 InsZ.

Další připravovaná změna InsZ má souvztažnost s otázkou uplatnění nadhodnocených pohledávek a s tím spojených sankcí. Tato úprava již k aktuálně účinnému znění prošla řadou diskuzí, když byla zákonem č. 69/2011 Sb., kterým se mění InsZ a o.s.ř. novelizována a sankce (a její výše), upravená §§ 178 a 179 InsZ, změněna z původně povinné bez dalšího udělované, jejíž aplikace a ústavnost byla

¹⁹⁴ Viz bod 108. a násl. Novel, dle kterých ustanovení § 203 odst. 1 InsZ nově zní: „*Není-li dále stanoveno jinak, pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň se uplatňují písemně vůči osobě s dispozičními oprávněními. O uplatnění takové pohledávky věřitel současně vždy vyrozumí insolvenčního správce; náležitosti tohoto vyrozumění stanoví prováděcí právní předpis.*“ a v následujících odstavcích analogicky dochází k záměně osoby „insolvenčního správce“ „osobou s dispozičními oprávněními“.

¹⁹⁵ Dle bodu 112. Novel budou tyto incidenční spory probíhat a věřitelé své nároky uplatňovat, navzdory výše uvedenému návrhu znění § 203, žalobou přímo proti insolvenčnímu správci.

problematická a předmětem časté kritiky¹⁹⁶, na sankci danou do dispozice insolvenčního správce, který podává návrh na její uplatnění ve výši maximálně co do rozsahu přesahujícího zjištěnou hodnotu přihlášené (ne)zajištěné pohledávky (viz také podkapitola 3.7 této práce). Novela přitom vychází z ustálené judikatury a pokouší se dále zpřesnit předmětnou úpravu explicitním stanovením, že navrhovaná úprava předmětné sankce v § 178 odst. 1 věty první a § 179 odst. 1 věty první nebude relevantní, pokud ji přihlášený věřitel nemohl důvodně předpokládat, a kdy by tato závisela na znaleckém posudku či úvaze soudu. Dále jsou k příslušným ustanovením zařazeny druhé odstavce, které výslovně stanoví, že *„pro účely posouzení, zda jsou splněny podmínky uvedené v odstavci 1, se nepovažuje za přihlášenou ta část pohledávky, kterou vzal věřitel účinně zpět předtím, než nastal účinek, na základě kterého se podle tohoto zákona nepřihlíží k popřené části pohledávky“*. V této souvislosti se tedy zdůrazňuje potřeba, aby věřitel mohl upravovat výši uplatněného nároku. Zákonomdárce se také vyjadřuje v tom smyslu, že postup uplatněním sankce je až sekundární k zájmu, aby věřitel uplatněné nadhodnocené pohledávky nepůsobil na výsledky při hlasování na věřitelském orgánu.¹⁹⁷

Poslední Novelou navrhovanou změnu, kterou se v rámci této práce pokusím popsat je ta, která zahrnuje zajištěné věřitele a jejich pokyny směřující insolvenčnímu správci ve vztahu k předmětu zajištění (viz také v podkapitole 3.9 této práce). Nutnost této úpravy spočívá především v častých obtížných situacích, kdy jsou stejným předmětem zajištění zajištěny pohledávky více věřitelů a společný pokyn dle platné úpravy ust. § 230 odst. 2 InsZ a § 293 InsZ (ve s ustanovením § 289 odst. 1 InsZ) je obtížné insolvenčním správcem opatřit. Proto zákonodárce vyslovuje zájem na upřednostňování v pořadí prvního zajištěného věřitele současně také v souvislosti s udělováním pokynů, ať už ke správě nebo zpeněžení hodnoty sloužící k zajištění pohledávky. Pokud nebude takový pokyn ve lhůtě stanovené insolvenčním soudem prvním zajištěným věřitelem udělen, může jej učinit další v pořadí. S tímto dochází současně k začlenění navazujících ustanovení § 230 odst. 4 a 5, které se obdobně použijí i v rámci § 293 a stanovují, že pokyn udělený bez souhlasu ostatních zajištěných

¹⁹⁶ Dokonce byl Vrchním soudem v Praze dne 20.11.2009 podán Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 178, § 179, § 180, § 181 a § 182 InsZ podle § 95 odst. 2 Ústavy České republiky.

¹⁹⁷ Viz II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST, ČÁST PRVNÍ v důvodové zprávě k Novele. [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146742>>.

věřitelů, dle výše uvedeného, bude projednáván insolvenčním soudem a o schválení či neschválení rozhodnuto. Tato navrhovaná změna by měla jednoznačně přispět ke zrychlení a zefektivnění zpeněžení hodnot sloužících k zajištění pohledávky. Dle důvodové zprávy k Novele má „*navrhované řešení ambici zabránit postupnému znehodnocování majetkových hodnot v čase, přičemž očekávaným efektem je zvýšení uspokojení zajištěných věřitelů (a v některých případech i věřitelů nezajištěných)*“.¹⁹⁸

Závěrem je třeba říci, že v rámci připravování Novely byla také prověřována jednotlivá ustanovení InsZ v souvislosti s přijatým zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). V rámci debaty odborné komise Ministerstva spravedlnosti byly zohledňovány především nové instituty, které jsou těmito přinášeny, a bylo dospěno k závěru, že InsZ „*je nutno novelizovat jen v malém rozsahu, protože pro ostatní problémy bylo nalezeno interpretační řešení v režimu dosavadního práva*“.¹⁹⁹

¹⁹⁸ A/OBECNÁ ČÁST, bod 3. 2. Vyhodnocení dopadů navrhovaných variant řešení, iv. *Uplatňování nároků v insolvenčním řízení včetně úpravy postavení zajištěného věřitele* v důvodové zprávě k Novele. [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146742>>.

¹⁹⁹ K tomu A/OBECNÁ ČÁST, bod 1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti, viii. *Harmonizace s novým občanským zákoníkem*, v důvodové zprávě k Novele. [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146742>>.

ZÁVĚR

Vytyčeným cílem této práce bylo nejen podat prostý přehled jednotlivých druhů pohledávek, které se mohou vyskytovat v rámci insolvenčního řízení, jejich uplatnitelnost a postup, jakým budou případně uspokojeny, nýbrž také zohlednit v základních intencích a v rámci tématu způsob, jak se InsZ vymezuje vůči ZKV. Na tomto současně vykreslit jeho přínos a některé nedostatky.

Je nutné uvést, že práce si nebere za cíl komplexně zahrnout celou problematiku předmětného tématu. V jejím rámci je zejména klíčové přehledové členění jednotlivých druhů pohledávek dle jejich charakteru a následně také dle způsobu jejich uplatnění, na což je dále navazováno v dalších částech práce. Předmětem zájmu je dále proces a způsob uplatňování pohledávek, v rámci kterého se práce zaměřuje na problematiku přihlášky pohledávky (její náležitosti, včasnost a dispozicí s touto). Dále práce systematicky navazuje na proces přezkoumání a konečně uspokojení přihlášených pohledávek.

Mezi klíčové zájmy této práce je možné také zařadit problematiku zajištěných pohledávek, jejichž specifikům je věnován značný prostor a současně, jak vyplývá z této práce, jsou to právě zajištění věřitelé, kteří jsou v insolvenčním řízení nejvíce preferováni. Zmínku si také zaslouží oblast sankcí, resp. následků uplatnění neopodstatněných nároků. Okruh této problematiky stabilně vyvolává diskuze a je předmětem stálých kritik, které byly do jisté míry odstraněny zákonem č. 69/2011 Sb., kterým se mění InsZ a o.s.ř., avšak i nadále je v hledáčku zájmů odborné veřejnosti a judikatury, což se promítá také do připravované Novely.

V rámci práce je také upozorněno na několik nedostatků a sporností InsZ, které jsou do jisté míry průběžně korigovány judikatorní činností, např. i invencí Ústavního soudu ČR. Lze však konstatovat, že se jedná o úpravu, kterou lze stále považovat za novou a taková by se dílčím – nekoncepčním změnám jen s těžší vyhnula. O komplexnější odstranění nedostatků InsZ se za přispění praktických připomínek široké odborné veřejnosti pokouší připravovaná Novela, která po zmapování skutečné situace v praxi přináší od data účinnosti InsZ nejobsáhlejší změny této úpravy, čemuž je v rámci předmětu práce také věnována samostatná kapitola.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
ZKV	zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.
o.s.ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
Novela	vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, projednáváný Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR jako sněmovní tisk č. 929.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

Seznam knižní literatury

HOLEČEK, J. *Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva*. Praha: Linde, 2009, 249 s.

KOTOUČOVÁ, J. aj. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2010, 1122 s.

KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A. aj. *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. Praha. ASPI, a.s. 2008, 903 s.

SCHELLEOVÁ, I. Evropská právní úprava insolvenčního práva a její vliv na právní úpravu insolvenčního řízení v České republice. In *Sbírka prací na téma nové insolvenční právo*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2006, 124 s.

WINTEROVÁ, A.: *Civilní právo procesní, Vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde Praha akciová společnost, 2011, 711 s.

ZELENKA, J. aj. *Insolvenční zákon (zákon č. 182/2006 Sb., ve znění zákona č. 312/2006 Sb., č. 108/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb.) poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy. 2. aktualizované vydání*. Praha: Linde Praha, a.s., 2008, 796 s.

ZELENKA, J., MARŠÍKOVÁ, J. *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. 2. aktualizované vydání*. Praha. Linde Praha, a.s., 2002, 1169 s.

Seznam judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 1.7.2010, sp.zn. Pl. ÚS 14/10.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2009, sp.zn. KSOS 34 INS 625/2008, sen. zn. 29 NSČR 3/2009 - A-59.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4.9.2008, č.j. 29 NSČR 4/2008-P11 (R 25/2009), sp.zn. KSBR 38 INS 735/2008.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 26.1.2009, sp.zn. ÚS 2536/08.

Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. KSUL 69 INS 2401/2010, 1 VSPH 892/2010-P14-7 ze dne 15.10.2010

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.2.2011, č.j. 2 VSPH 1022/2010-P8-8., sp.zn. MSPH 59 INS 2357/2008,

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.6.2012, č.j. 1 VSPH 584/2012-P1-10, sp.zn. KSUL 71 INS 13494/2011.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.5.2009, č.j. 1 VSPH 211/2009-P8, sp.zn. KSPA 48 INS 561/2009.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.7.2008, č.j. 1 VSPH 94/2008-P16, sp.zn. KSUL 45 INS 150/2008.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.7.2008, č.j. 1 VSPH 103/2008-P36, sp.zn. KSUL 45 INS 150/2008.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.7.2008, č.j. 1 VSPH 94/2008-P16-11, sp.zn. KSUL 45 INS 150/2008.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.4.2010, sp.zn. KSPH 37 INS 4678/2009.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3.2.2009, č.j. 1 VSPH 30/2009-P8, sp.zn. KSUL 70 INS 1584/2008.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.6.2010, č.j. 2 VSPH 178/2010-B-113, sp.zn. KSUL 46 INS 1285/2008.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. ledna 2009, č.j. 1 VSPH 303/2008-P1-10, sp.zn. KSUL 45 INS

Usnesení Vrchního soudu ze dne 19. 1. 2010, č.j. 1 VSPH 771/2009-B-51, sp.zn. KSPA 48 INS 1513/.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8.10.2008, č.j. 1 VSPH 180/2008-51, sp.zn. KSCB 27 INS 1466/2008.

Seznam odborných článků

DEUTSCH, E. Nový zákon bere insolvenční jako součást ekonomického života... Poradna Konkursních novin. *Konkursní noviny* [online]. [cit. 2013-04-21] Praha:

COOPER PRESS, s.r.o., č. 10, vydáno 15.5.2008. Dostupné z <<http://www.konkursni-noviny.cz/clanek.html?ida=1881>>.

HOLEŠÍNSKÝ, P. aj. Nové insolvenční právo v České republice (I. část). *Právní rádce*. 2007, č. 11, s.II.

KRHUT, Rostislav. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny* [online]. [cit. 2013-04-21]. Brno: COOPER PRESS, s.r.o., 2012, č. 5, vydáno 5.1.2012. Dostupné z <<http://www.kn.cz/clanek/insolvencni-poradna-13>>.

SCHELLEOVÁ, I. *Evropské insolvenční právo*. Obchodní právo, 2008, č. 6, s. 8-17.

ŠIMKOVÁ, R. Konkurs a vyrovnání – Blýská se na lepší časy?. *EPRAVO.CZ* [online] [cit. 2013-04-21]. Vydáno 11.10.2004. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/konkurs-a-vyrovnani-blyska%20-se-na-lepsi-casy-28508.html?mail>>.

TARANDA, P. Přihlašování a uplatňování pohledávek podle nového insolvenčního zákona, *Daně a finance*, 2007, č. 7-8.

ZOULÍK, F.: Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*, 2009, roč. 6, č. 4.

Právní prameny

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění vyhlášky č. 70/2011 Sb.

Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové zdroje

<http://portal.justice.cz/>

<http://www.beck-online.cz/>

<http://www.cak.cz>

<http://www.epravo.cz/>

<http://www.insolvencnizakon.cz>

<http://www.konkursni-noviny.cz/>

<http://www.psp.cz>

<http://www.slv.cz/>

<http://www.usoud.cz/>

Ostatní prameny

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) [online]. Praha: ČAK. Dostupné z: <http://www.cak.cz/assets/files/557/N_vrh_insolven_n_ho_z_kona_-d_vodov__zpr_va.doc>.

Tisk č. 929: Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů s důvodovou zprávou. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 6. volební období (od 2010): Sněmovní tisky* [online]. 2013. Dostupné z <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=146742>>.

UPLATŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ – RESUMÉ

Cílem mé práce je analyzovat a rozebrat postup a problematiku oblasti uplatňování pohledávek věřitelů v insolvenčním řízení a souvisejících stádiích, především v rámci zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, případně zhodnotit jeho přínos, pozitiva či negativa a celkově obecnou nutnost nahrazení zákona č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, to vše s přihlédnutím k navrhovaným změnám v této oblasti. V úvodu práce jsou definovány základní pojmy používané v této práci, popsána základní problematika a vytyčen směr práce. Práce zejména přehledně dělí jednotlivé typy pohledávek účastníků se na insolvenčním řízení, popisuje požadavky na jejich řádné a včasné uplatnění, které jsou východiskem pro popsané úspěšné uspokojení. Pozornost se více upíná na vybrané zvláštnosti pohledávek zajištěných věřitelů. V závěru je akcentováno směřování úpravy zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů v důsledku připravované novely. Práce se skládá z pěti kapitol, z nichž každá se zabývá různými aspekty uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení a související problematikou.

První kapitola je úvodní a obecně popisuje pojem insolvenčního řízení a historický vývoj celého úpadkového práva. Tato kapitola je členěna do dvou částí. První část pojmově insolvenční řízení vymezuje, v rámci právních odvětví právního řádu České republiky jej zařazuje a uvádí jeho základní zásady. Druhá část popisuje historický vývoj úpadkového práva do účinnosti zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Druhá kapitola se zabývá popisem zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) jako takovým a vymezuje principy, na nichž byl vytvořen.

Třetí kapitola je stěžejní, je rozdělena do devíti částí, v rámci nichž je ještě dále členěna. Poskytuje základní dělení pohledávek podle jejich druhů. Dále se podrobně zaměřuje na proces uplatňování jednotlivých druhů pohledávek, v rámci kterého se

zaměřuje na problematiku přihlášky pohledávky (její náležitosti a dispozicí s touto), otázkou včasnosti uplatňovaných pohledávek, také popisuje přezkoumání přihlášených pohledávek, sankce za uplatnění nadhodnocené pohledávky a nadhodnoceného zajištění a konečně se speciálně zaměřuje na pohledávky vyloučené z uspokojení a pohledávky zajištěné.

Další, čtvrtá kapitola se zaměřuje na problematiku vyplývající z institutu uspokojení pohledávek. V rámci stádií insolvenčního řízení systematicky navazuje na předchozí kapitolu a je tvořena třemi částmi. Část první je podrobnější a upravuje uspokojení pohledávek v rámci konkursu. Část druhá se zaměřuje na uspokojení pohledávek v rámci reorganizace a oddlužení. Poslední část upravuje speciální postavení zajištěných věřitelů při uspokojování pohledávek.

Předmětem pátá kapitola je v rámci předchozích kapitol popsat uplatňování nároků v insolvenčním řízení v důsledku připravované novely zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), která dosud nebyla legislativním procesem schválena, ale je natolik významná a obsahuje některé změny, že ji nelze opominout.

Vyvozené závěry dokazují, že komplexní úprava zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) je znatelným pokrokem oproti té upravené zákonem č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání a vede ke zrychlení i zefektivnění insolvenčního řízení, což dokazují i uveřejněné statistiky. Je třeba ocenit ustanovení zabraňující uplatňování neopodstatněným a nadhodnoceným nárokům a obecně pozitivně lze také vnímat sanační způsoby řešení úpadku. Nelze ji však označovat za bezchybnou, když si do jisté míry vynutila judikatorní zásahy Ústavního soudu a navazující novelizace. Jedná se však o úpravu, kterou lze stále považovat za novou a taková by se dílčím a nekoncepčním změnám jen s těžší vyhnula. Lze konstatovat, že připravovaná novela zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), projednávaná Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR jako sněmovní tisk č. 929 se pokouší za přispění praktických připomínek široké odborné veřejnosti nedostatky předmětné úpravy odstranit.

RAISING CLAIMS IN INSOLVENCY PROCEEDINGS – ABSTRACT

The purpose of my thesis is to analyse the process of raising, review and settlement of the claims in the bankruptcy (insolvency) proceedings pursuant to the Act No. 182/2006 Coll., on bankruptcy and means of resolution thereof (hereinafter “The Insolvency Act”). The other important aim of this thesis is to discuss important pros and cons of the contemporary Insolvency Act which has replaced the Act No. 328/1991 Coll., on bankruptcy and settlement (hereinafter “The Bankruptcy and Settlement Act”). In general, the thesis primarily describes the kinds of the claims and all legal requirements for their proper raising. The special attention is paid to the claims of the secured creditors. The end of the thesis contains the reflection of the contemporary legislation and its outlook to the future. The introduction of the thesis submits the definition of the basic terms used in the thesis and it describes the basic aim of the following chapters. The thesis is then divided into five chapters.

Chapter One is further divided into two parts. Part One contains the description of the basic principles of the bankruptcy proceedings and a place of the insolvency proceedings in the legislation of the Czech Republic. Part Two concerns with the history of the bankruptcy proceedings till the effectiveness of The Insolvency Act.

The following Chapter Two contains in its Part One the closer description of the formal structure of The Insolvency Act. Part Two submits the explanation of the principles which the Insolvency Act stands upon.

Chapter Three might be considered as the most important of the whole thesis. It is divided into nine parts. Chapter Three provides the reader with the thorough information of the process of raising the claims. The special attention is paid to the proof of claim form and its content. It especially focuses on the legal requirements for the proof of claim and on the description of the legal instruments that might be used by the creditors. Chapter Four is further concerned with the time frame of the proper raising of the claims. Part seven describes the process of the review of the claims with an accent to the possible penalties for the raising overrated claim. Finally, Chapter Four

deals with the related issues of the claims excluded from the satisfaction and the questions of raising the secured claims.

Chapter Four is pointed at the problems of the satisfaction of the creditors' claims and it is divided into three parts. In accordance with the stages of the bankruptcy proceedings, Chapter Four connects itself with the topic of Chapter Three. Part One explains the satisfaction of the claims in the Bankruptcy. Part Two reviews the satisfaction of the claims during Reorganization or Debt relief. Part Three is dedicated to the special status of the secured creditors during the satisfaction of their claims.

The subject of Chapter Five is to investigate the raising of claims in the light of the prepared amendment of the Insolvency Act. Such amendment has not yet come through the legislative procedure, however, it is considered to be very important and it is highly appropriate to include it to the framework of this thesis.

In comparison with The Bankruptcy and Settlement Act represents The Insolvency Act a complex legislation and a significant progress of the bankruptcy legislation. The insolvency Act led to the increase of the speed and effectiveness of the bankruptcy proceedings and such statement is also proven by numerous statistics. However, The Insolvency Act can't be considered as flawless, since its legislation had been partially enforced by the judicatory invention of The Constitutional Court. The Insolvency Act has also been numerously amended. In conclusion, The Insolvency Act still represents a new legislation and it is impossible to avoid its further changes and specifications. The amendment of The Insolvency Act is being discussed at The Chamber of Deputies at the time of finishing this thesis. Its definite aim is to eliminate a deficit of the contemporary Insolvency Act.

KLÍČOVÁ SLOVA – KEYWORDS

Insolence – Insolvency.

Uplatňování pohledávek – Raising claims.